

ΑΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΦΟΙΤΗΤΕΣ

ΤΣΑΚΙΡΗ ΕΥΓΕΝΙΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

ΚΥΡΜΙΖΟΓΛΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.....	4
1.1. ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	4
1.2. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	4
1.2.1. ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	5
1.2.2. ΟΙ «ΔΥΝΑΤΟΙ» ΚΑΙ ΟΙ «ΑΔΥΝΑΜΟΙ» ΚΛΑΔΟΙ.....	9
1.2.3. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΕΡΔΟΦΟΡΙΑΣ.....	15
1.3. ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΣΥΧΡΟΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ	20
2.1. ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΩΣ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ.....	20
2.2. Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΤΑΣΕΩΝ.....	22
2.3. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ.....	31
3.1. ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	31
3.2. ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.....	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.....	41
4.1. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ...	41
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	55
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	57
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	58

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην εργασία παρουσιάζεται η κατάσταση στον τομέα της μεταποίησης όπως αυτή έχει διαμορφωθεί στη σύγχρονη κοινωνία με όλες τις ραγδαίες εξελίξεις και πιέσεις που αυτή καλείται να αντιμετωπίσει. Το μεγαλύτερο μέρος της εργασίας αφορά στον τομέα της μεταποίησης όπως έχει διαμορφωθεί στη χώρα μας ωστόσο δεν είναι λίγες οι αναφορές σε ευρωπαϊκά και διεθνή μεγέθη που αντικατοπτρίζουν την κατάσταση στο ευρύτερο περιβάλλον δίνοντας παράλληλα τη δυνατότητα να προβούμε και σε σχετικές συγκρίσεις.

Η πρώτη ενότητα η οποία είναι εισαγωγική αναφέρει σημαντικές πτυχές στην κατάσταση της μεταποίησης στη χώρα μας. Περιλαμβάνει τη διαχρονική εξέλιξη της κατάστασης στην ελληνική μεταποίηση και την καταγραφή των πλέον δυνατών και αδύναμων κλάδων αυτής. Στην συνέχεια υπάρχει μία συγκριτική μελέτη ανάμεσα στις ελληνικές και τις ευρωπαϊκές μεταποιητικές επιχειρήσεις ενώ αργότερα αναλύονται οι καινοτόμες μεταποιητικές επιχειρήσεις ως μέρος των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της επιχείρησης.

Στην επόμενη ενότητα περιγράφονται και αναλύονται οι πιο εσωτερικές πτυχές της ελληνικής μεταποίησης. Στο σύνολό της αφορά στην καταγραφή και παρουσίαση των προβλημάτων και αδυναμιών που παρουσιάζουν οι σύγχρονες μεταποιητικές επιχειρήσεις. Στο παρακάτω κεφάλαιο αναλύεται το νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο το οποίο και οφείλουν οι μεταποιητικές επιχειρήσεις να ακολουθούν κατά την ίδρυση και δραστηριότητά τους και που πολλές φορές οδηγεί στη δημιουργία προβλημάτων. Στην συνέχεια υπάρχει η ανάλυση της μεγάλης επίδρασης που η παγκοσμιοποίηση και οι διεθνείς τάσεις γενικότερα έχουν επιφέρει στους διάφορους κλάδους της μεταποίησης αλλά και με ποιό τρόπο οι μεταποιητικές επιχειρήσεις καλούνται να αντιμετωπίσουν τις σχετικές μεταβολές. Τέλος παρουσιάζεται το πρόβλημα της παράνομης μεταποιητικής δραστηριότητας το οποίο εμφανίζεται ολοένα

και σε μεγαλύτερη συχνότητα καθιστώντας το σε ένα από τα μείζονα προβλήματα του κλάδου της μεταποίησης στην ελληνική βιομηχανία.

Στο τελευταίο κεφάλαιο υπάρχει μία μελέτη περίπτωσης μέσα από την οποία καταγράφεται η σημερινή κατάσταση της μεταποίησης στο Νομό Θεσσαλονίκης. Επιπλέον στην ενότητα αυτή μέσα από την παρουσίαση των βασικότερων χαρακτηριστικών των κλάδων μεταποίησης επιχειρούμε να καταγράψουμε κάποιες ενδεχόμενες διεξόδους στην οργάνωση και κινήσεις που η πολιτεία θα έπρεπε να ακολουθήσει αλλά και ποιες πολιτικές έχουν ήδη οργανωθεί και αναμένεται να ακολουθηθούν στο άμεσο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

1.1. ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Στην πρώτη ενότητα μέσα από τα δύο κεφάλαια που περιλαμβάνει η εργασία καταγράφονται τα πιο βασικά στοιχεία της ελληνικής μεταποίησης καθώς και η σημερινή κατάσταση των μεταποιητικών επιχειρήσεων στη χώρα μας. Στα πλαίσια αυτά παρουσιάζεται με συντομία η διαχρονική εξέλιξη του εν λόγω κλάδου της ελληνικής βιομηχανίας ενώ στη συνέχεια περιγράφονται οι πιο δυνατοί αλλά και οι πιο αδύναμοι κλάδοι των ελληνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων. Επιπλέον, σε ξεχωριστό κεφάλαιο της συγκεκριμένης ενότητας περιλαμβάνεται συγκριτική μελέτη και ανάλυση των βασικότερων στοιχείων και χαρακτηριστικών των ελληνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων σε σύγκριση με τις αντίστοιχες επιχειρήσεις σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ακόμα, υπάρχει αναφορά στις καινοτόμες μεταποιητικές επιχειρήσεις μια συγκεκριμένη κατηγορία της ελληνικής βιομηχανίας.

1.2. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η ελληνική πραγματικότητα στον τομέα των μεταποιητικών επιχειρήσεων ακολούθησε και αυτή πτωτική πορεία λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Η Ελλάδα παρόλο που άργησε σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές και όχι μόνο χώρες να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης ωστόσο τα δύο τελευταία κυρίως έτη φαίνεται σημαντικά οι επιπτώσεις αυτής στην ελληνική βιομηχανία. Μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων της ελληνικής

μεταποίησης διέκοψαν τη λειτουργία τους ενώ ακόμη μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των ελληνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων που είχαν σημαντικές ζημιές τα τελευταία έτη.

1.2.1 ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Η πορεία που είχε η Ελλάδα μέχρι το 2000 ήταν ανερχόμενη με ετήσια αύξηση του δείκτη παραγωγής που σε πολλές φορές άγγιξε το 2,8%, ενώ από το 2000 και μετά η αντίστοιχη πορεία ήταν αρνητική. Πιο συγκεκριμένα, από την αρχή της νέας χιλιετίας και κυρίως τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης η ελληνική βιομηχανία στον τομέα της μεταποίησης κατέγραφε πτώση της τάξεως του 0,5% στον σχετικό δείκτη παραγωγής.

Εάν θελήσουμε να αναζητήσουμε τους λόγους για τους οποίους σημειώθηκε η προαναφερθείσα μεταβολή μάλλον θα πρέπει να ρίξουμε το βάρος σε δύο διαφορετικές αλλά εξίσου σημαντικές αιτίες που παρουσιάστηκαν στην ελληνική μεταποιητική βιομηχανία μετά το ξεκίνημα της νέας χιλιετίας. Η πρώτη αιτία δεν είναι άλλη από την είσοδο της χώρας μας στη ζώνη του ευρώ ανοίγοντας έτσι το δρόμο σε νέους αναπτυσσόμενου κλάδους της βιομηχανίας αφήνοντας όμως πίσω τους παραδοσιακούς κλάδους της ελληνικής μεταποιητικής βιομηχανίας. Η δεύτερη αιτία συνοψίζεται στην είσοδο της νέας παγκόσμιας δύναμης της Κίνας, στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου. Με την εν λόγω είσοδο δημιουργήθηκαν νέα μέτρα και σταθμά στους παγκόσμιους κανόνες του εμπορίου ενισχύοντας συγκεκριμένους κλάδους και αφήνοντας στο περιθώριο κάποιους άλλους.

Από τα βασικότερα πλεονεκτήματα της ελληνικής μεταποιητικής βιομηχανίας είναι ότι ως επί το πλείστον βασίζεται σε κλάδους και προϊόντα που δεν έχουν μεγάλο βαθμό εμπορευσιμότητας και ως εκ τούτου ο ανταγωνισμός από τις ευρωπαϊκές και διεθνείς αντίστοιχες αγορές δεν είναι ασφυκτικά έντονος

ικανός να περιορίσει τη δραστηριότητά τους. Με αυτό το δεδομένο και έχοντας υπόψη μας ότι η ελληνική μεταποιητική βιομηχανία βασίζεται σε πολύ συγκεκριμένους τομείς καθίσταται εύκολα κατανοητό ότι η διαχρονική πορεία στον εν λόγω τομέα της βιομηχανίας θα συναρτάται στο μεγαλύτερο ποσοστό της από τους συγκεκριμένους κλάδους και τομείς. (Ξανθάκης Ε.,1989)

Πιο συγκεκριμένα η χώρα μας στηρίζει την όποια ανάπτυξη παρουσιάζει στην μεταποιητική βιομηχανία

- στην εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου της χώρας,
- στην εκμετάλλευση και μεταποίηση των αγροτικών και γεωργικών προϊόντων,
- σε προϊόντα που αφορούν πλαστική, χημική και ελαστική ύλη.

Παρόλο που οι παραπάνω τομείς επαρκούν για τη ζήτηση που προκύπτει από την εγχώρια αγορά ωστόσο υπάρχουν και κάποιοι άλλοι κλάδοι και τομείς, που δεν επαρκούν για την κάλυψη των εγχώριων αναγκών με αποτέλεσμα να απαιτούνται οι σχετικές εισαγωγές από διάφορες χώρες ανά τον κόσμο. Για παράδειγμα, ανάμεσα στους μεταποιητικούς κλάδους όπου η Ελλάδα εμφανίζεται να βρίσκεται πολλά βήματα πίσω από το σημείο της κάλυψης των αναγκών της είναι οι τομείς των ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών προϊόντων, διάφορων ειδών μηχανημάτων και οχημάτων.

Είναι σκόπιμο να περιγράψουμε τους λόγους για τους οποίους παρατηρήθηκε μία σημαντική ανάπτυξη της ελληνικής μεταποιητικής δραστηριότητας μέχρι και τα πρώτα χρόνια της νέας χιλιετίας αλλά και μία σημαντική φθίνουσα πορεία από το 2002 και μετά. Αρχικά αναφορικά με τα στοιχεία και τα γεγονότα που αποτέλεσαν θετικές παράμετροι στην ενίσχυση των ελληνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων, μπορούμε να τα συνοψίσουμε στα εξής:

- η ραγδαία ανάπτυξη του ελληνικού χρηματιστηρίου,
- η αυξανόμενη τραπεζική χρηματοδότηση σε συνδυασμό με τη σημαντική μείωση των επιτοκίων,
- η υποτίμηση της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας,
- η ολοένα και αυξανόμενη επενδυτική δραστηριότητα σε χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης,
- οι ιδιωτικοποιήσεις πολλών επιχειρήσεων του βιομηχανικού τομέα, η δημιουργία διεθνοποιημένων επιχειρήσεων.

Παρόλο που οι παραπάνω συγκυρίες υπήρξαν αρκετά για να δώσουν μία ώθηση στην ελληνική μεταποιητική δραστηριότητα ωστόσο δεν μπόρεσαν να διατηρήσουν μεγάλη χρονική διάρκεια στην εν λόγω αναπτυξιακή πορεία. Αντίθετα όπως έχει αναφερθεί από το 2002 περίπου και έπειτα οι κλάδοι και οι τομείς της ελληνικής βιομηχανίας που αφορούν στη μεταποίηση ξεκίνησαν τη στασιμότητα και την πτωτική του πορεία κυρίως λόγω της έντονης ανταγωνιστικότητας των αντίστοιχων κλάδων από τις ευρωπαϊκές και όχι μόνο χώρες. Ανάμεσα στα γεγονότα που επιδείνωσαν την συγκεκριμένη κατάσταση υπήρξε και

- η συνεχής ανατίμηση του ευρώ,
- η «φούσκα» του χρηματιστηρίου,
- οι εισαγωγές χαμηλού κόστους προϊόντων από τις χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Η συνέπεια των προαναφερθέντων γεγονότων και καταστάσεων είναι η διαρκώς μειούμενη ανταγωνιστικότητα στα προϊόντα και τους κλάδους της ελληνικής μεταποιητικής βιομηχανίας η οποία στην πλειοψηφία της κατευθύνεται στην εγχώρια αγορά. Προς ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μεταποιητικών επιχειρήσεων της χώρας μας έγιναν κάποιες προσπάθειες αποκλεισμού συγκεκριμένων μονάδων από κλάδους της μεταποίησης

προσπάθειες που πλαισιώθηκαν από την αύξηση των επενδύσεων πάγιου κεφαλαίου στη μεταποίηση.

Η πιο πρόσφατη εξέλιξη των προσπάθειών ενίσχυσης των ελληνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων αφορά στα τέσσερα νέα προγράμματα επιδότησης που έχουν εγκριθεί και έχουν τεθεί σε ισχύ. Πρόκειται για τα τέσσερα προγράμματα επιδότησης για τις μεταποιητικές επιχειρήσεις τα οποία χρηματοδοτούνται μέσω του ΕΣΠΑ. Το ύψος των επιδοτήσεων που περιλαμβάνονται στα προγράμματα αυτά ανέρχεται στα 275 εκατομμύρια ευρώ και μπορεί να φτάνει έως και το 45% της συνολικής χρηματοδότησης της επιχείρησης ανάλογα με την περιοχή δραστηριότητας της επιχείρησης.

Μέσα από τα προγράμματα αυτά ο στόχος είναι η ενίσχυση περίπου έξι χιλιάδων επιχειρήσεων μέσα από τέσσερις βασικές δράσεις οι οποίες περιλαμβάνονται στα εν λόγω προγράμματα. Η πρώτη δράση αφορά στη μεταποίηση μέσα στις «νέες συνθήκες» όπως περιγράφονται στο σχετικό πρόγραμμα και ουσιαστικά περιλαμβάνουν μεθόδους καινοτομικές, με τη χρήση πληροφορικής και τεχνολογίας οι οποίες θα είναι όσο το δυνατόν πιο φιλικές στο περιβάλλον.

Η δεύτερη δράση είναι η «Πράσινη Επιχείρηση 2010» η οποία θα περιλαμβάνει τις επιχειρήσεις οι οποίες κατά την παραγωγική τους δραστηριότητα και λειτουργία θα χρησιμοποιούν μεθόδους για την προστασία του περιβάλλοντος.

Η τρίτη δράση περιλαμβάνει τις επιχειρήσεις οι οποίες μέσα από τις «Πράσινες Υποδομές» έχουν ως στόχο της ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στους τομείς της απορρύπανσης των βιομηχανικών αποβλήτων και της αξιοποίησης των ανακυκλώσιμων υλικών.

Τέλος, η τέταρτη δράση αφορά στις δράσεις και τις νέες προοπτικές για τις μεταποιητικές επιχειρήσεις ένδυσης και υπόδησης. Οπότε οι επιχειρήσεις που θα ενταχθούν στα συγκεκριμένα προγράμματα θα έχουν ως στόχο την ενίσχυση των ελληνικών προϊόντων στην εγχώρια και διεθνείς αγορές αλλά

και τον προσανατολισμό της παραγωγής από τους παραδοσιακούς τομείς σε νέους περισσότερο καινοτομικούς και με μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία.

1.2.2. ΟΙ «ΔΥΝΑΤΟΙ» ΚΑΙ ΟΙ «ΑΔΥΝΑΜΟΙ» ΚΛΑΔΟΙ

Η χώρα μας παρόλο που τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει σημαντικές μεταβολές στην ανάπτυξη της μεταποιητικής της δραστηριότητας ωστόσο σε κάποιους κλάδους της ελληνικής βιομηχανίας διατηρεί σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης καλύπτοντας τις εγχώριες ανάγκες και σε πολλές περιπτώσεις προβαίνοντας σε εξαγωγές. Σε γενικές γραμμές οι πιο σημαντικοί κλάδοι οι οποίοι παρουσίασαν εμφανή ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια είναι:

- των ποτών και τροφίμων
- των παραγώγων πετρελαίου και άνθρακα
- των προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά
- των βασικών μετάλλων και των μεταλλικών προϊόντων
- των χημικών και φαρμακευτικών προϊόντων
- των μηχανημάτων και των εξοπλισμών
- της παραγωγής χαρτιού και χάρτινων προϊόντων
- της κατασκευής προϊόντων από ελαστική και πλαστική ύλη.

Αναφορικά με τον κλάδο των ποτών και τροφίμων η παραγωγή και η συνολική πορεία της βιομηχανίας υπήρξε μέχρι και το τέλος του 2008 ανοδική και ιδιαίτερα από το 1995 έως και το 2005 με πολύ κάλους ρυθμούς. Από το

ξεκίνημα όμως του 2009 λόγω της οικονομικής κρίσης που άγγιξε τη χρονιά αυτή σε μεγάλο βαθμό τη χώρα μας η παραγωγή στον κλάδο των ποτών και τροφίμων σημείωσε πτώση. Πιο συγκεκριμένα, για τον κλάδο των τροφίμων η πτώση έφτασε το 5,6% της ετήσιας παραγωγής ενώ στον κλάδο των ποτών η πτώση έφτασε το 4,8%. Εκτός όμως από την κρίση που επηρέασε αρνητικά τον συγκεκριμένο κλάδο υπήρξαν και άλλοι παράγοντες που συνέβαλλαν σε αυτή την κατεύθυνση. Ενδεικτικά, σε αυτούς τους παράγοντες θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, την ολοένα και μεγαλύτερη πτωτική πορεία της ελληνικής αγροτικής παραγωγής που κατά συνέπεια επηρεάζει τη συνολική παραγωγή στον κλάδο των ποτών και τροφίμων, αλλά και τις εγκαταστάσεις παραγωγικών μονάδων του συγκεκριμένου κλάδου σε χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης όπου το κόστος παραγωγής και εργασίας είναι αρκετά χαμηλότερο.

Ο κλάδος των παραγώγων πετρελαίου και άνθρακα είναι ένας ακόμη κλάδος που εμφανίζει θετική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας. Πιο συγκεκριμένα την τελευταία δεκαετία στο μεγαλύτερο μέρος της παρουσιάζει σημαντική αύξηση (κυρίως μέχρι το 2007) ενώ τα τελευταία δύο χρόνια εμφανίζει πτωτική πορεία. Πάντως, ο κλάδος αυτός αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κλάδους στο σύνολο των εξαγωγών της χώρας μας. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι για το 2007 τα έσοδα από τις σχετικές εξαγωγές ανήλθαν σε 3,04 δισεκατομμύρια, ενώ για το 2008 σε 4,25 δισεκατομμύρια.

Ο κλάδος της μεταποιητικής βιομηχανίας που περιλαμβάνει τα μη μεταλλικά ορυκτά αποτελεί έναν κλάδο ιδιαίτερης σημασίας για το σύνολο της ελληνικής βιομηχανίας. Σε γενικές γραμμές περιλαμβάνει τις επιχειρήσεις που παράγουν γυαλί, κεραμικά είδη, τσιμέντο κλπ και όπως μπορεί εύκολα να γίνει κατανοητό σε μεγάλο βαθμό επηρεάζεται από την πορεία των επενδύσεων σε κατοικίες και κατασκευές. Αν και η πορεία του κλάδου αυτού υπήρξε ιδιαίτερα ανοδική μέχρι το 2007, η πτώση στις επενδύσεις σε κατοικίες και κατασκευές επηρέασε αρνητικά αυτόν τον κλάδο με την πτώση αυτή να φτάνει πάνω από 8% για το 2009. Στον κλάδο αυτό υπολογίζεται να δραστηριοποιούνται περίπου 620 επιχειρήσεις, που παρόλο που υπάρχει πτώση της παραγωγής

τα τελευταία χρόνια διατηρούν το επίπεδο των εξαγωγών σε ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο.

Αναφορικά με τον κλάδο των βασικών μετάλλων αλλά και των προϊόντων που παράγονται από μέταλλο κρίνεται σκόπιμο να αναφέρουμε ότι ούτε και αυτός ο κλάδος γλίτωσε από την οικονομική κρίση και από την πτώση στην παραγωγή τα 2-3 τελευταία χρόνια. Στα πλαίσια αυτά η πορεία στον συγκεκριμένο κλάδο μεταποιητικής δραστηριότητας υπήρξε ανοδική μέχρι το 2007 ενώ παρουσιάζει πτώση από εκείνο το χρονικό σημείο και έπειτα. Στον κλάδο αυτό δραστηριοποιούνται επιχειρήσεις που παράγουν προϊόντα σιδήρου, χάλυβα και κράματα σιδήρου, αλουμίνιο, βασικά πολύτιμα μέταλλα και σιδηρούχα μέταλλα, δομικά μεταλλικά προϊόντα, μεταλλικές δεξαμενές, ντεπόζιτα, λέβητες κεντρικής θερμάνσεως, ατμογεννήτριες, μαχαιροποιία, κλπ, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι ο κλάδος αυτό επηρεάζεται σημαντικά από το κόστος των καυσίμων και της ηλεκτρικής ενέργειας. Εάν θελήσουμε να αναζητήσουμε τους βασικότερους παράγοντες που οδήγησαν στην πτωτική πορεία του κλάδου αυτού θα πρέπει να επικεντρωθούμε στην πτώση των τιμών των πρώτων υλών, στην ανατίμηση του ευρώ αλλά την ιδιαίτερα σημαντική πτώση της οικοδομικής δραστηριότητας στη χώρα μας.

Ο κλάδος των χημικών και φαρμακευτικών προϊόντων αποτελεί ακόμη έναν από τους κλάδους που παρουσίασαν ιδιαίτερα σημαντική και ανοδική πορεία την τελευταία δεκαετία. Η πτώση στον κλάδο αυτό, εμφανίστηκε κυρίως στο τέλος του 2008 και κυρίως στον πρώτο τρίμηνο του 2009 και οφείλεται εκτός από την οικονομική κρίση που επηρέασε όλους ανεξαρτήτων τους κλάδους της ελληνικής μεταποίησης και στις δυσμενείς συνθήκες που επικρατούν στο σχετικό επιχειρηματικό περιβάλλον όπως η γραφειοκρατία, σε πολλές περιπτώσεις η αρνητική στάση της τοπικής αυτοδιοίκησης αλλά και η απουσία σαφούς σχεδίου χωροθέτησης.

Σχετικά με τον κλάδο των μηχανημάτων και των διαφόρων ειδών εξοπλισμού (κυρίως οικιακής χρήσεως) θα πρέπει να σημειώσουμε ότι περιλαμβάνει επιχειρήσεις που είχαν σημαντικές ζημιές αλλά υπάρχουν και κάποιες που είχαν κάποια κέρδη. Σε γενικές γραμμές οι μεταβολές της ελληνικής

μεταποίησης διαφοροποιείται ελαφρώς σε σχέση με τους κλάδους που αναφέρθηκαν παραπάνω καθώς από την αρχή της χιλιετίας μέχρι το 2004 περίπου υπήρχε μείωση της συνολικής παραγωγής του κλάδου ενώ αντίθετα, υπήρχε θετική μεταβολή τα τελευταία χρόνια με ποσοστό που έφτασε περίπου το 2% μέχρι το 2008. Επίσης ο κλάδος αυτός των μηχανημάτων και εξοπλισμών, διατηρεί σε σημαντικό βαθμό την ανταγωνιστικότητά του ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο και τις αντίστοιχες εξαγωγές, οι οποίες όμως δεν ξεπερνούν το 20% των αντίστοιχων εισαγωγών.

Υπάρχουν και άλλοι κλάδοι στον τομέα των μεταποιητικών επιχειρήσεων που θεωρούνται και κατατάσσονται στους κλάδους των δυνατών κλάδων στη μεταποίηση. Ανάμεσα στους πιο σημαντικούς είναι ο κλάδος των προϊόντων από ελαστική και πλαστική ύλη και ο κλάδος των ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις η πορεία των συγκεκριμένων κλάδων στην παραγωγή υπήρξε παρόμοια με τους παραπάνω κλάδους όπου παρουσιάζουν σχετική αύξηση στο πρώτο μισό της τελευταίας δεκαετίας και μείωση στο δεύτερο μισό.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ 20 ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΩΝ ΚΛΑΔΩΝ (ΕΚΑΤ.ΕΥΡΩ)

	Ενεργητικό		Κύκλος εργασιών		Κέρδη-Ζημιές		Κύκλος εργασιών κλάδου
	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2007
Τρόφιμα-Ποτά	5.974,1	7.485,4	3.604,0	4.034,7	345,3	415,9	11.929,9
Οπτόνθρακας και προϊόντα διυλίσεως πετρελαίου	3.800,1	5.494,5	6.820,8	12.121,1	385,9	606,3	12.129,6
Μη μεταλλικά ορυκτά	3.041,5	3.907,1	1.740,5	2.187,8	335,4	372,6	3.833,5
Βασικά μέταλλα	6.131,3	7.350,5	4.230,7	6.087,6	237,2	289,5	8.295,8
Χημικά και φαρμακευτικά προϊόντα	2.647,7	4.908,1	2.666,7	3.375,4	222,6	327,0	5.475,1
Μηχανήματα και είδη εξοπλισμού	1.279,7	1.368,8	672,7	812,5	-79,4	-44,1	1.306,5
Προϊόντα από ελαστική και πλαστική ύλη	984,2	1.232,7	597,9	781,6	56,7	51,7	1.912,9
Ηλεκτρικές μηχανές, συσκευές	674,5	967,3	675,0	1.222,7	20,5	33,6	1.535,9

Πηγή: «Ελληνικός Οικονομικός Οδηγός», ICAP

Διάγραμμα 1

Εκτός από τους δυνατούς κλάδους της ελληνικής μεταποίησης υπάρχουν δυστυχώς και οι πιο αδύναμοι κλάδοι. Ανάμεσα στους φθίνοντες κλάδους της ελληνικής μεταποίησης και ίσως αυτός στον οποίο έχει καταγραφεί η μεγαλύτερη μείωση στην παραγωγή είναι ο κλάδος των κλωστοϋφαντουργικών υλών και των ειδών ενδυμασίας. Ο συγκεκριμένος κλάδος την τελευταία δεκαετία παρουσιάζει μία συνεχή φθίνουσα πορεία με μείωση της παραγωγής που έχει φτάσει μέχρι και περίπου 11% για τα είδη ένδυσης και περίπου 30% για τον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας. Η μειωμένη παραγωγή στον κλάδο αυτό σε σημαντικό βαθμό οφείλεται στον έντονο ανταγωνισμό των αντίστοιχων προϊόντων που παράγονται σε χαμηλού κόστους χώρες, όπως εκείνες της νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Κίνας.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ 20 ΜΕΓΑΛΥΤΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΦΘΙΝΟΝΤΩΝ ΚΛΑΔΩΝ (ΕΚΑΤ.ΕΥΡΩ)

	Ενεργητικό		Κύκλος εργασιών		Κέρδη-Ζημιές		Κύκλος εργασιών κλάδου
	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2007
Κλωστοϋφαντουργίας	1.293,2	1.487,2	600,3	621,9	-66,5	-57,1	1.158,5
Έτοιμων ενδυμάτων	483,4	551,0	370,6	415,5	8,1	29,5	1.384,1
Δερμάτων και υποδημάτων	148,5	169,5	114,7	124,5	3,9	3,8	170,1
Επίπλων και άλλων προϊόντων	739,2	1.109,6	411,7	533,7	44,0	46,4	1.111,6
Ξύλο και φελλός	697,5	781,6	382,7	444,9	5,8	3,5	625,3
Μεταφορικών μέσων	535,6	526,0	531,0	355,8	27,9	27,3	362,7
Λοιπού εξοπλισμού μεταφορών	2.627,2	759,8	639,9	497,2	-71,8	9,4	565,1
Συναρμ. συσκ. ραδιοφ., TV, DVD, τηλεφ.	227,4	830,0	172,5	524,6	23,5	16,0	531,0
Μηχανών γραφείου και Η/Υ (9 επιχ.)	13,9	19,4	-10,9	16,7	0,1	0,6	167,0

Πηγή: «Ελληνικός Οικονομικός Οδηγός», ICAP

Διάγραμμα 2

Ο ανταγωνισμός προέρχεται από χώρες και περιοχές με χαμηλό κόστος παραγωγής έχουν επηρεάσει και άλλους κλάδους της μεταποιητικής δραστηριότητας της χώρας μας. Ανάμεσα στους κλάδους αυτούς που έχουν εμφανίσει την τελευταία δεκαετία ιδιαίτερα φθίνουσα πορεία είναι ο κλάδος της παραγωγής δερμάτων και των ειδών υποδήσεων. Η εν λόγω μείωση της παραγωγής στους κλάδους αυτούς είναι περίπου στο 7% την τελευταία δεκαετία και πέραν από το λόγο που περιγράψαμε παραπάνω σημαντικό ρόλο στη μείωση της παραγωγής διαδραματίζει η περιορισμένη χρήση και υιοθέτηση μηχανοποιημένων και αυτοματοποιημένων διαδικασιών.

Στον κλάδο των επίπλων η μείωση της παραγωγής ξεκίνησε από το 2000 και μέχρι και σήμερα δεν έχει καταφέρει να ανάκαμψει και να επανέλθει στην ανοδική πορεία που σημείωσε κατά τη δεκαετία του '90. Η μεγαλύτερη μείωση της παραγωγής καταγράφηκε την τετραετία του 2000-2004 που έφτασε το 11,7% ετησίως. Η μείωση της παραγωγής στον κλάδο αυτό σε σημαντικό βαθμό οφείλεται στις ολοένα και αυξανόμενες εισαγωγές από το εξωτερικό. Είναι γεγονός ότι η χώρα μας δεν είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστική κυρίως λόγω του αυξημένου κόστους παραγωγής σε σύγκριση με άλλες χώρες της μεσογείου και της νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Όσο αφορά τον κλάδο των μεταφορικών μέσων κρίνεται σκόπιμο να αναφέρουμε ότι περιλαμβάνει μεταποιητικές επιχειρήσεις οι οποίες ως επί το πλείστον στηρίζονται στις παραγγελίες των δημοσίων μεταφορικών μέσων, των στρατιωτικών οχημάτων και των περιορισμένων μοντέλων αυτοκινητιστικών οχημάτων. Λόγω της ριζικής ανανέωσης των αστικών λεωφορείων της χώρας σημειώθηκε αύξηση στην παραγωγή του κλάδου μέχρι το 2002 πορεία όμως που δεν συνεχίστηκε στα χρόνια που ακολούθησαν. Στα πλαίσια αυτά καταγράφηκε σημαντική μείωση στην παραγωγή που έφτασε μέχρι και το 7% ετησίως. Ωστόσο για να ανακάμψει ο κλάδος των μεταφορικών μέσων θα πρέπει να βελτιωθεί η ελληνική ανταγωνιστικότητα στο συγκεκριμένο κλάδο και ταυτόχρονα να μειωθεί η σχετική φορολογική επιβάρυνση.

Τέλος εκτός από τους παραπάνω κλάδους οι οποίοι παρουσιάζουν σημαντική μείωση στην παραγωγή τους υπάρχουν και άλλοι κλάδοι στην ελληνική μεταποίηση που παρουσιάζουν αδυναμίες και δυσκολίες να ανταπεξέλθουν στον έντονο ανταγωνισμό και τις πιέσεις του εξωτερικού περιβάλλοντος. Ανάμεσα στους κλάδους αυτούς περιλαμβάνονται ο κλάδος των μηχανών γραφείων και ηλεκτρονικών υπολογιστών, ο κλάδος της συναρμολόγησης συσκευών ραδιοφώνων, τηλεοράσεων και κινητών τηλεφώνων και ο κλάδος της παραγωγής ξύλου και φελλού.

1.2.3. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΕΡΔΟΦΟΡΙΑΣ

Το σύνολο των μεταποιητικών επιχειρήσεων Ανώνυμων Εταιριών (ΑΕ) και Εταιριών Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ) που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και είναι καταχωρημένες στο Σύνδεσμο Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ) ανερχόταν το 2006 σε 6.228 επιχειρήσεις (Πίνακας 3). Το συνολικό ενεργητικό αυτών των επιχειρήσεων ανερχόταν σε € 62,3 δισ. (29,2% του ΑΕΠ) το 2006, έναντι € 60,3 δισ. το 2005 (αύξηση κατά 3,3%). Σε εννέα κλάδους της μεταποιητικής βιομηχανίας ο αριθμός των επιχειρήσεων μειώθηκε το 2006 έναντι του 2005.

ΚΕΡΔΟΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΖΗΜΙΟΓΟΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

	Σύνολο Επιχειρήσεων	Απασχολούμενοι	Κέρδη (εκατ. Ευρώ)
Κερδοφόρες Επιχειρήσεις	4.515	210.000	3.280
Ζημιογόνες Επιχειρήσεις	1.713	57.900	-917
Σύνολο	6.228	267.900	2.363

Πηγή: «Η Ελληνική Επιχείρηση το 2007», ΣΕΒ

Διάγραμμα 3

Το 2006 ο αριθμός των ζημιογόνων επιχειρήσεων μειώθηκε κατά 4,14%, ενώ ο αριθμός των κερδοφόρων επιχειρήσεων αυξήθηκε κατά 1,87%. Και εδώ ο

αριθμός των ζημιογόνων επιχειρήσεων θα πρέπει να έχει αυξηθεί σημαντικά το 2008 και το 2009.

Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να έχει επιταχυνθεί το 2008 και το 2009, λόγω και των επιπτώσεων της παγκόσμιας οικονομικής κρίσεως. Όσον αφορά την κινητικότητα των επιχειρήσεων στην μεταποιητική βιομηχανία ως σύνολο, το 2006 άρχισαν τη λειτουργία τους για πρώτη φορά 308 επιχειρήσεις, έναντι 619 επιχειρήσεις το 2005 και διέκοψαν τη λειτουργία τους 299 επιχειρήσεις, έναντι 587 το 2005.

ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΑΘΑΡΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

	Αριθμός επιχειρήσεων ΑΕ και ΕΠΕ	Πωλήσεις (εκατ. Ευρώ)	Καθαρά κέρδη (εκατ. Ευρώ)	Περιθώριο καθαρού κέρδους (προ φόρων)
1995	5.358	21.209	1.040	4,90%
1996	5.368	22.709	1.153	5,08%
1997	5.475	25.928	1.181	4,55%
1998	5.580	27.583	1.548	5,61%
1999	5.630	29.737	2.193	7,37%
2000	5.748	36.313	2.348	6,47%
2001	5.772	37.237	1.935	5,20%
2002	5.964	37.697	1.843	4,89%
2003	6.170	39.969	2.282	5,71%
2004	6.187	43.785	2.148	4,91%
2005	6.219	46.105	2.259	4,90%
2006	6.228	51.791	2.366	4,57%
Μέση ετήσια αύξηση	1,38%	8,45%	7,76%	

Πηγή: «Η Ελληνική Επιχείρηση το 2007», ΣΕΒ

Διάγραμμα 4

Από το *Διάγραμμα 4* παρουσιάζεται η εξέλιξη των πωλήσεων και του περιθωρίου κέρδους των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην περίοδο 1995-2006. *Η μέση ετήσια αύξηση των πωλήσεων και των κερδών των επιχειρήσεων στην περίοδο αυτή μόλις υπερβαίνει τη μέση ετήσια αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ της χώρας. Τα περιθώρια κέρδους κυμαίνονται σε επίπεδα χαμηλότερα από το επιτόκιο δανεισμού των επιχειρήσεων από τις τράπεζες.* Ωστόσο, το γεγονός ότι στο δείγμα συμπεριλαμβάνονται χιλιάδες επιχειρήσεις σχετικά μικρού μεγέθους με αμφισβητούμενα λογιστικά συστήματα, συνεπάγεται ένα σημαντικό περιθώριο σφάλματος μετρήσεως προς την κατεύθυνση της υποεκτιμήσεως των κερδών αυτών των επιχειρήσεων.

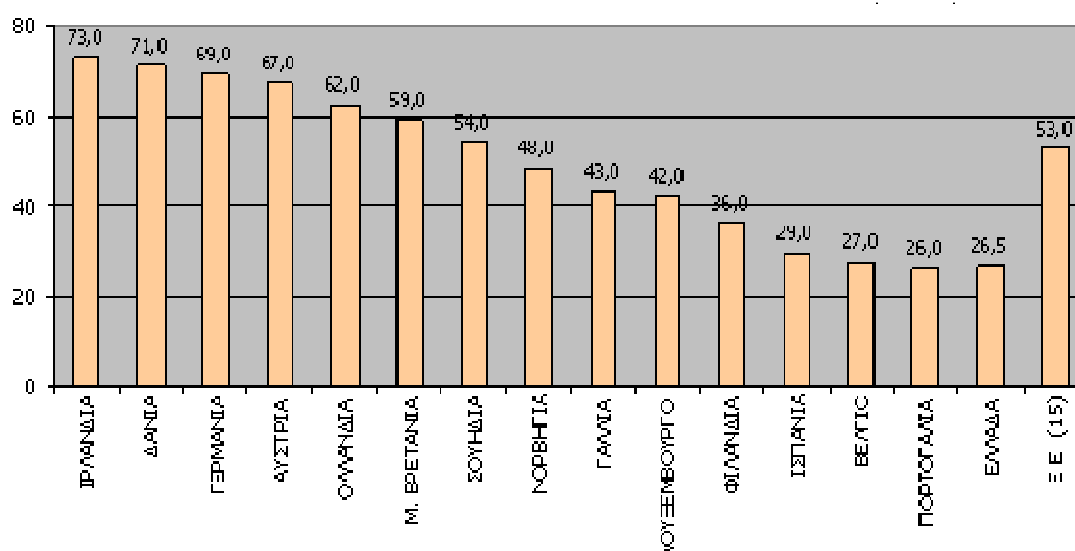
1.4. ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Οι καινοτόμες μεταποιητικές επιχειρήσεις, που αποτελούν ίσως την πιο σημαντική κατηγορία επιχειρήσεων της μεταποίησης καθώς συμβάλλει στην ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων και προάγει την υιοθέτηση νέων σύγχρονων και καινοτομικών μεθόδων που συμβάλλουν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των ελληνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων. (www.infopeloponnissos.gr)

Με την έννοια καινοτόμες μεταποιητικές επιχειρήσεις αναφερόμαστε στις επιχειρήσεις του δευτερογενή τομέα οι οποίες ως επί το πλείστον διαθέτουν πάνω από είκοσι εργαζόμενους. Πρόκειται δηλαδή για μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις που έχουν διαφοροποιηθεί από άλλες επιχειρήσεις της μεταποίησης επειδή έχει εισαγάγει νέο ή βελτιωμένο προϊόν στην αγορά ή επειδή έχουν εισαγάγει νέα ή βελτιωμένη διαδικασία στην παραγωγή. Η χώρα μας, και στην περίπτωση των καινοτόμων μεταποιητικών επιχειρήσεων βρίσκεται σε χαμηλή θέση στην αντίστοιχη κατάταξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.. (www.infopeloponnissos.gr)

Πιο συγκεκριμένα, σε σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο τέλος της προηγούμενης δεκαετίας και αφορά σε χρονική περίοδο δύο ετών στα μέσα της δεκαετίας του '90 η Ελλάδα βρισκόταν στην προτελευταία θέση με ποσοστό 26,5%, με μόνο την Πορτογαλία να ακολουθεί με ποσοστό 26%, τη στιγμή που ο αντίστοιχος μέσος όρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανέρχονταν σε 53%. Τα πλέον εντυπωσιακά ποσοστά σε καινοτόμες μεταποιητικές επιχειρήσεις, όπως εξάλλου αποτυπώνονται και στο διάγραμμα που ακολουθεί (διάγραμμα 7) και σύμφωνα με την έρευνα, σημείωσαν η Ιρλανδία με 73%, η Δανία με 71% και η Γερμανία με 69%. Παρόμοια είναι και η κατάσταση στις μέρες μας, χωρίς να έχουν γίνει σημαντικά βήματα προόδου για την ανάπτυξη της καινοτομίας και μείωσης της απόκλισης από τα αντίστοιχα ποσοστά των αναπτυγμένων ευρωπαϊκών χωρών. (www.infopeloponnissos.gr)

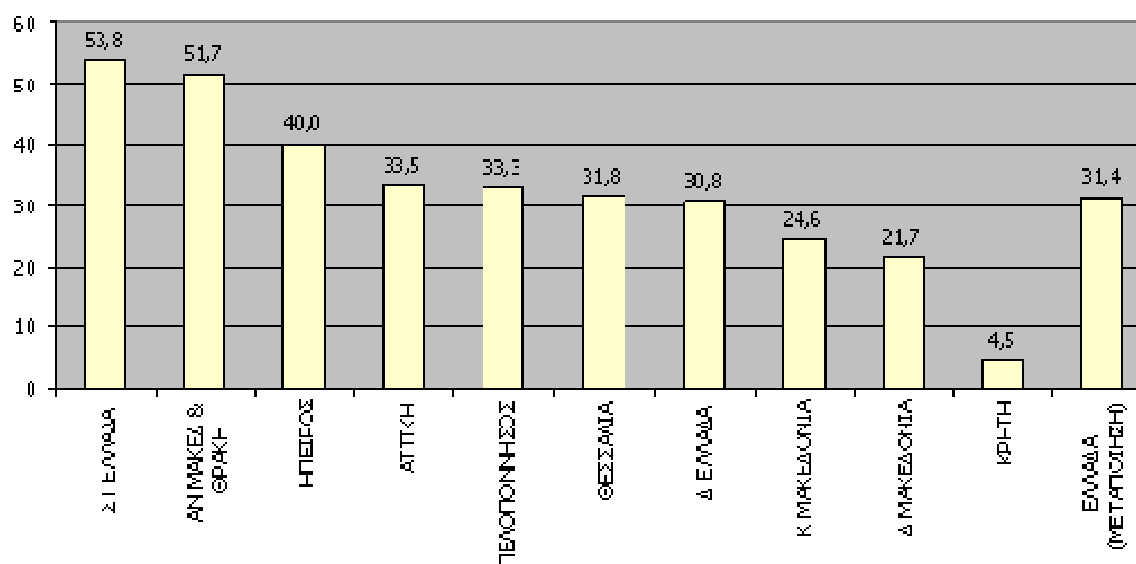
ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΕ (1994-96)

Διάγραμμα 7

Είναι σημαντικό να αναλύσουμε στην ελληνική πραγματικότητα την κατάσταση που επικρατεί σε κάθε επιμέρους περιφέρεια της Ελλάδας. Μέσα από έρευνα που πραγματοποιήθηκε και αφορά στη χρονική περίοδο 1997-98 αποτυπώθηκε η ελληνική πραγματικότητα, σύμφωνα με την οποία η Στερεά Ελλάδα διαθέτει το μεγαλύτερο ποσοστό καινοτόμων μεταποιητικών επιχειρήσεων και μετά την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη να ακολουθούν. Στο διάγραμμα που ακολουθεί (διάγραμμα 7) απεικονίζονται τα ποσοστά όλων των καινοτόμων μεταποιητικών επιχειρήσεων. (www.infopeloponnissos.gr)

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (1997-99)

Διάγραμμα 8

Σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα η Στερεά Ελλάδα, η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη και η Ήπειρος παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά σε καινοτόμες μεταποιητικές επιχειρήσεις ενώ η κεντρική και δυτική Μακεδονία και η Κρήτη παρουσιάζουν τα χαμηλότερα με την τελευταία μάλιστα να καταγράφει το εκπληκτικά μικρό ποσοστό της τάξεως του 4,5%. (www.infopeloponnissos.gr)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

2.1 ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΩΣ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Είναι γεγονός ότι οι όποιες αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο στην ίδρυση και λειτουργία των μεταποιητικών επιχειρήσεων επηρεάζουν τον συγκεκριμένο κλάδο της βιομηχανίας και σε πολλές περιπτώσεις έχουν σταθεί εμπόδιο στην ανάπτυξη και βιωσιμότητά τους. Παρόλο που το 1997 μέσα από την ψήφιση σχετικού νόμου (Νόμος 2516) για την ίδρυση και λειτουργία βιομηχανικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων επιχειρήθηκε να μπει μία σειρά στις αδειοδοτήσεις και στη λειτουργία των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην πραγματική διάσταση του προβλήματος λύση δεν επήλθε καθώς οι παράνομες μεταποιητικές δραστηριότητες συνέχισαν να λειτουργούν αδιάκοπα με ανεξέλεγκτη παραγωγή και εκπομπή ρύπων. (www.eea-info.gr)

Η πλέον πρόσφατη προσπάθεια θεσμοθέτησης του πλαισίου ίδρυσης και λειτουργίας των μεταποιητικών δραστηριοτήτων είναι ο νόμος 3325/2005. Ο νόμος αυτός βασίστηκε σε ένα σχέδιο νόμου που είχε προηγηθεί χωρίς όμως να έχουν γίνει οι απαραίτητες συζητήσεις και κινήσεις με το ΤΕΕ. Στα πλαίσια αυτά, ο νόμος παρόλο που εξορθολόγησε κάποιες διαδικασίες και λειτουργίες δεν μπόρεσε να δώσει λύσεις στα προβλήματα της ελληνικής μεταποίησης στην ουσία τους. Ένα από τα βασικά προβλήματα που παρουσιάζονται τα τελευταία χρόνια στις μεταποιητικές επιχειρήσεις είναι το πρόβλημα της αδειοδότησης και ιδιαίτερα όσον αφορά τους συνολικού χρόνου αδειοδότησης. (www.eea-info.gr)

Έτσι, ενώ με το νόμο αυτό και τις αντίστοιχες υπουργικές αποφάσεις καταγράφηκε η αύξηση της ισχύος των εργαστηρίων που απαλλάσσονται από την άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας διευκολύνθηκε η άδεια εγκατάστασης γιατί ένα μεγάλο μέρος δικαιολογητικών μεταφέρονται από την άδεια εγκατάστασης στην άδεια λειτουργίας απαλλάχτηκε η έγκριση μελέτης πυρασφάλειας για την έκδοση της άδειας εγκατάστασης και οργανώθηκε γραφείο ανάπτυξης και συγκέντρωσης των διαδικασιών σε ένα σημείο υπάρχουν ακόμα πολλά αρνητικά σημεία που προκύπτουν από την εν λόγω θεσμοθέτηση και αποτελούν εμπόδια στην αναπτυξιακή πορεία των μεταποιητικών επιχειρήσεων της χώρας μας. (www.eea-info.gr)

Ενώ ο νόμος 3325/2005 επιχείρησε να δώσει κάποιες κατευθυντήριες γραμμές για την ομαλή και αποτελεσματική λειτουργία των μεταποιητικών επιχειρήσεων ωστόσο τα αρνητικά σημεία του νόμου φαίνεται να είναι περισσότερα και να στιγματίζουν αρνητικά την αναπτυξιακή πορεία του εν λόγω κλάδου της ελληνικής βιομηχανίας. Πιο συγκεκριμένα τα προβλήματα φαίνεται να προκύπτουν καθώς με τον συγκεκριμένο νόμο δεν καταργείται στην ουσία κανένα δικαιολογητικό αλλά αντίθετα προκρίνεται η προσέλευση των περισσότερων απαιτούμενων δικαιολογητικών από το στάδιο της άδειας εγκατάστασης στο στάδιο της άδειας λειτουργίας. Επιπλέον, νόμος αυτός δεν συσχετίζει την άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας επιχείρησης με την ασφάλεια και υγιεινή της εργασίας με βάση την εκτίμηση επαγγελματικού κινδύνου. Έτσι θα πρέπει να απαιτείται μελέτη εκτίμησης του επαγγελματικού κινδύνου ώστε να προστατεύεται και να διατηρείται η υγιεινή και η ασφάλεια των εμπλεκόμενων στις διαδικασίες της λειτουργίας μιας επιχείρησης. (www.eea-info.gr)

Ακόμα με το νόμο 3325/2005, και σύμφωνα με την πρόταση για την επιτάχυνση της διαδικασίας ο μηχανικός θα αναλαμβάνει ευθύνη για την ερμηνεία των νόμων. Η ευθύνη του μηχανικού στην εγκατάσταση και λειτουργία των επιχειρήσεων θα πρέπει να περιορίζεται στο γνωστικό του αντικείμενο και μέχρι την εφαρμογή των κωδίκων. Στην πρόταση ορίζονται πρόστιμα σε μηχανικούς για ψευδείς δηλώσεις. Συγχρόνως για την επιτάχυνση των διαδικασιών γίνεται αποδεκτή βεβαίωση/δήλωση του

μηχανικού σε θέματα ερμηνείας νόμων. Λόγω της επαγγελματικής εξάρτησης των μηχανικών από την εργοδοσία η οποία μπορεί να αναγκάσει την σύνταξη ψευδών δηλώσεων θα πρέπει οι κυρώσεις να περιοριστούν στις διοικητικές που προβλέπονται από άλλες διατάξεις όπως με τον προγενέστερο νόμο 1599/1986. Τέλος με τον εν λόγω νόμο δίνεται η δυνατότητα μέσα από παρεκκλίσεις απαγορευτικών διατάξεων να χορηγούνται ειδικές άδειες εγκατάστασης σε δραστηριότητες που αφορούν αποκλειστικώς στην εκτέλεση δημοσίων ή ιδιωτικών έργων με ιδιαίτερη συμβολή στην ανάπτυξη της Εθνικής Οικονομίας κατά την σχετική κρίση του Υπουργού. (www.eea-info.gr)

2.2 Η επίδραση της παγκοσμιοποίησης και των διεθνών τάσεων

Στη σύγχρονη κοινωνία οι μεταποιητικές επιχειρήσεις καλούνται να αντιμετωπίσουν πληθώρα προβλημάτων και αδυναμιών προκειμένου να ανταπεξέλθουν στον έντονο ανταγωνισμό και να καταφέρουν να επιβιώσουν. Εκτός από τα όποια προβλήματα πηγάζουν από τη σχετική ελληνική νομοθεσία υπάρχουν και άλλα προβλήματα και αδυναμίες που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι μεταποιητικές επιχειρήσεις όπως εκείνα που πηγάζουν από τις αλλαγές που φέρνει στον εν λόγω κλάδο η παγκοσμιοποίηση και η επίδραση των διεθνών τάσεων. (Μηλιός Γ., Ιωακείμογλου 1990)

Η μεταποιητική δραστηριότητα στη χώρα μας από τη δεκαετία του 1990 έως και τις αρχές της δεκαετίας του 2000 επηρεαζόταν από την έντονα παγκοσμιοποιημένη οικονομία και τις διεθνείς τάσεις ενώ από την είσοδο της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ η αντίστοιχη επιρροή σε όλους τους κλάδους της οικονομίας υπήρξε ιδιαίτερα μεγάλη. Σε μία πρώτη φάση το άνοιγμα της εγχώριας αγοράς στον διεθνή ανταγωνισμό οδήγησε στην αύξηση της παραγωγικότητας του μεταποιητικού τομέα στην Ελλάδα. Η αύξηση της παραγωγικότητας στηρίχθηκε στην αποτροπή συγκέντρωσης των εγχώριων συντελεστών παραγωγής σε δραστηριότητες που δεν χρησιμοποιούν

σύγχρονες τεχνολογίες και στην επέκταση των εθνικών επιχειρήσεων σε ξένες αγορές για την επίτευξη ενός κρίσιμου μεγέθους και για την εκμετάλλευση των οικονομιών κλίμακας. Επιπλέον, είναι σκόπιμο να αναφέρουμε ότι σε γενικές γραμμές η δραστηριοποίηση σε ξένες αγορές βοηθά στην ολοκλήρωση της οργανωτικής δομής των μεταποιητικών επιχειρήσεων, στην αναβάθμιση των επιχειρηματικών τους σχεδίων, στην απόκτηση διεθνούς εμπειρίας και στην κατάλληλη επαγγελματική εξέλιξη και κατάρτιση του εργατικού τους δυναμικού. (Μηλιός Γ., Ιωακείμογλου 1990)

Η διεθνοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων άρχισε ουσιαστικά από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 με την ολοκλήρωση της Ενιαίας Αγοράς στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και με το άνοιγμα των χωρών της Νότιο-Ανατολικής Ευρώπης στην οικονομία της αγοράς και στον ανταγωνισμό. Η διεθνοποίηση αυτή ουσιαστικά οδήγησε στη δημιουργία σημαντικών επιχειρηματικών ευκαιριών στη νοτιοανατολική Ευρώπη ενώ η επιχειρηματική δραστηριότητα στην εγχώρια οικονομία ενισχύθηκε με την άρση των διάχυτων αντικινήτρων που προέκυπταν από τον άκρατο κρατικό παρεμβατισμό. Παρόλο που θεσπίσθηκαν επενδυτικά κίνητρα μέσω των αναπτυξιακών νόμων και βελτιώθηκε σταδιακά η οικονομική υποδομή ιδιαίτερα μετά την πλήρη απελευθέρωση της διασυνοριακής κινήσεως των κεφαλαίων και την ταχεία ανάπτυξη του χρηματοοικονομικού συστήματος της χώρας. Η χώρα μας λόγω της προαναφερθείσας διεθνοποίησης κλήθηκε να αντιμετωπίσει προβλήματα που προέκυψαν από το αυξημένο κόστος εργασίας αλλά και στην περιορισμένη ανάπτυξη στους κλάδους της έρευνας και τεχνολογίας. (Μηλιός Γ., Ιωακείμογλου 1990)

Στα πλαίσια αυτά αλλά και σαν συνέπεια των προβλημάτων που περιγράψαμε οι πολυεθνικές επιχειρήσεις δεν επιλέγουν την Ελλάδα στο μέτρο που θα έπρεπε ως τόπο εγκαταστάσεως των δραστηριοτήτων σε πολλούς τομείς της βιομηχανίας ενώ η όποια ανάπτυξη παρουσιάζεται στον τομέα της μεταποίησης στη χώρα μας είναι απόρροια ως επί το πλείστον του γενικότερου υψηλού ρυθμού ανάπτυξης που σημείωσε η χώρα μετά τη δεκαετία του 1990 και κυρίως μετά την είσοδο της χώρας μας στη ζώνη του ευρώ. Έτσι ιδιαίτερα μετά και την οικονομική κρίση των τελευταίων ετών η

ενίσχυση της διεθνοποίησης των μεταποιητικών επιχειρήσεων θεωρείται ανάγκη. (Μηλιός Γ., Ιωακείμογλου 1990)

Οπότε για να βελτιωθεί η ανταγωνιστική θέση της χώρας μας στον τομέα της μεταποίησης είναι απαραίτητο να εντατικοποιηθεί η προσπάθεια για την άρση των εκτεταμένων αντικινήτρων που συνεχίζουν να παρακωλύουν τη βιομηχανική ανάπτυξη στην Ελλάδα αλλά και να ενισχυθούν παράγοντες και πολιτικές που θα ενισχύσουν την προσπάθεια της χώρας να εκμεταλλευθεί τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα στην ανάπτυξη πολλών κλάδων του μεταποιητικού τομέα ειδικότερα, όπως και των άλλων τομέων της οικονομίας γενικότερα. (Μηλιός Γ., Ιωακείμογλου 1990)

Προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα το πρόβλημα που καλείται να αντιμετωπίσει η Ελλάδα σε σχέση με τα χαμηλά επίπεδα διεθνοποίησης αλλά και τα προβλήματα και αδυναμίες που προκύπτουν από την έντονα παγκοσμιοποιημένη αγορά είναι σκόπιμο να παρουσιάσουμε τη μεγάλη διαφορά της χώρας μας με τις διεθνείς τάσεις στον τομέα της μεταποίησης. Συνολικά οι κλάδοι της μεταποίησης παράγουν το 11,1% του ελληνικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος σε τιμές συντελεστών παραγωγής και συμβάλλει κατά 11% περίπου στη συνολική απασχόληση της χώρας. Στους αντίστοιχους κλάδους (μεταποίηση) άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σημειώνουν αρκετά υψηλότερα ποσοστά. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το αντίστοιχο ποσοστό είναι 18,9% στην Ιταλία, 16,3% στην Ισπανία, 19,4% στην Τουρκία και 25,4% στην Ουγγαρία. (Μηλιός Γ., Ιωακείμογλου 1990)

Στις περισσότερες χώρες παρατηρείται μία σταδιακή υποχώρηση του μεριδίου της μεταποιητικής παραγωγής στο ΑΕΠ μετά το 1992 ενώ στην Ελλάδα το μερίδιο της μεταποιητικής βιομηχανίας αυξήθηκε από 9,9% το 2003, στο 11,1% το 2008, κυρίως λόγω της μεγάλης πτώσεως του μεριδίου του πρωτογενούς τομέα. Επιπλέον ο μέσος ρυθμός αύξησης της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας παραγωγής του μεταποιητικού τομέα σε πραγματικές τιμές στην περίοδο 1996-2007 ήταν 3,5% στην Ελλάδα (με ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ στην ίδια περίοδο 3,8%), έναντι 2,2% και 2,4% αντιστοίχως στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αξίζει να σημειωθεί ότι τον υψηλότερο ρυθμό αύξησης

είχαν η Ιρλανδία με 7,7%, η Πολωνία με 7,6% και η Ουγγαρία με 7,1%. (Μηλιός Γ., Ιωακείμογλου 1990)

Με αυτά τα δεδομένα μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι τα τελευταία χρόνια έγιναν σημαντικές αλλαγές στον τομέα της μεταποίησης στη χώρα μας. Παρόλο που η βελτίωση της οργανωτικής δομής και το υψηλό επίπεδο των επενδύσεων που έχουν υλοποιηθεί αλλά και η αυξημένη και βελτιωμένη οικονομική και κοινωνική υποδομή έχουν βοηθήσει στην αύξηση των αναπτυξιακών επιδόσεων και προοπτικών της μεταποιητικής βιομηχανίας υπάρχουν ακόμα μεγάλη διαφορά από τις αντίστοιχες επιδόσεις του συγκεκριμένου τομέα σε ευρωπαϊκά επίπεδα. Αυτό οφείλεται στη συνεχή επιδείνωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας μας η οποία με τη σειρά της συνέβαλε στη σταδιακή εξάλειψη των κλάδων της μεταποιητικής βιομηχανίας που είναι εντάσεως εργασίας. Σε αυτή τη διαδικασία συμβάλλουν και οι έντονα ανταγωνιστικές συνθήκες που δημιουργήθηκαν με την κατάργηση της προστασίας και το άνοιγμα των χωρών παγκοσμίως στον ανταγωνισμό από χώρες πολύ χαμηλού κόστους όπως η Κίνα, η Ινδία, οι άλλες χώρες της νοτιοανατολικής Ασίας και οι γειτονικές μας χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης. (Μηλιός Γ., Ιωακείμογλου 1990)

Το πρόβλημα του μικρού επιπέδου διεθνοποίησης των ελληνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων εντείνεται με την ελαχιστοποίηση του εγχώριου παραγόμενου ποσοστού της προστιθέμενης αξίας πολλών προϊόντων των οποίων η εγχώρια ζήτηση αυξάνεται με ταχύτατο ρυθμό. Στα πλαίσια αυτό οι κλάδοι που συνεχίζουν να αναπτύσσονται στην Ελλάδα είναι εκείνοι που στηρίζονται στην επεξεργασία εγχωρίων πρώτων υλών και της γεωργικής παραγωγής ή οι κλάδοι με ταχεία αύξηση της ζήτησεως εγχωρίως αλλά με σχετικά υψηλό μεταφορικό κόστος για την εισαγωγή τους από το εξωτερικό. Αντιθέτως οι κλάδοι που είναι εντάσεως εργασίας και με υψηλό βαθμό εμπορευσιμότητας στις ξένες αγορές υποχωρούν ή και εξαφανίζονται. Αυτό εξηγεί το χαμηλό μερίδιο της μεταποιητικής βιομηχανίας στο ΑΕΠ της χώρας μας και το υψηλό και ταχέως αυξανόμενο μερίδιο των μη εμπορεύσιμων υπηρεσιών οι οποίες πιέζονται λιγότερο από τον παγκόσμιο ανταγωνισμό ή των εμπορεύσιμων υπηρεσιών στις οποίες η Ελλάδα κατέχει ισχυρά

ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα ικανά να αντισταθμίσουν το αυξημένο εγχώριο κόστος εργασίας. (Μηλιός Γ., Ιωακείμογλου 1990)

Ακόμη ένα πρόβλημα που προκύπτει στον τομέα των μεταποιητικών επιχειρήσεων και είναι απόρροια της μειωμένης ανταγωνιστικότητας της χώρας μας στον εν λόγω τομέας αφορά στο ότι η ανάπτυξη της μεταποιητικής βιομηχανίας τείνει να εξαρτάται ολοένα και περισσότερο από τον τομέα των υπηρεσιών. Έτσι, μία μεγάλη σειρά υπηρεσιών αναφέρονται σε διαμετακομιστικές και εμπορικές δραστηριότητες, σε λογιστικές και υπολογιστικές υπηρεσίες και υπηρεσίες διαφήμισης, έρευνα αγοράς, συμβουλευτικές υπηρεσίες, νομικής-τεχνικής και χρηματοοικονομικής υψής υπηρεσίες, υπηρεσίες διαδικτύου, κ.ά. Οι βιομηχανικές επιχειρήσεις ευρίσκουν πιο συμφέρουσα την ανάθεση αυτών των υπηρεσιών σε ειδικευμένες εταιρίες εκτός της επιχειρήσεως (outsourcing) αντί της εκτελέσεώς τους από τις ίδιες όπως γινόταν έως πρόσφατα με αποτέλεσμα οι εργασίες αυτές να κατατάσσονται σήμερα στον τομέα των υπηρεσιών. Αυτό σε συνδυασμό με τους περιορισμένους φυσικούς πόρους αλλά το μικρό μέγεθος της εγχώριας αγοράς καθιστούν απαραίτητη την ύπαρξη διεθνοποιημένων επιχειρήσεων ικανοποιητικού μεγέθους με κατάλληλη οργανωτική δομή και διευρυμένο επιχειρηματικό ορίζοντα στην εγχώρια και τις ξένες αγορές. (Μηλιός Γ., Ιωακείμογλου 1990)

2.3 ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ

Στο φαινόμενο της παράνομης μεταποιητικής δραστηριότητας φαίνεται η Ελλάδα να πρωτοτυπεί. Το φαινόμενο αυτό έρχεται να προστεθεί στη λίστα των προβλημάτων που καλείται να αντιμετωπίσει η ελληνική μεταποίηση και δεν είναι άλλο από της παράνομη μεταποιητική δραστηριότητα. Πιο

συγκεκριμένα υπάρχει μεγάλος αριθμός μεταποιητικών επιχειρήσεων που λειτουργούν «παράνομα». Βέβαια, στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να τονίσουμε ότι με την έννοια του «παράνομου» αναφερόμαστε στις επιχειρήσεις εκείνες «χωρίς άδεια λειτουργίας». Δεν πρόκειται ουσιαστικά για παράνομες επιχειρήσεις καθώς οι επιχειρήσεις αυτές είναι νόμιμες σε όλες τις άλλες υποχρεώσεις τους προς τις αρχές (φορολογικές, ασφαλιστικές κτλ) αλλά λειτουργούν χωρίς άδεια λειτουργίας ή καθ' υπέρβαση αυτής.

Εάν θελήσουμε να αναλύσουμε το εν λόγω πρόβλημα δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να εκτιμήσουμε και να λάβουμε υπόψη μας κάθε πτυχή αυτού. Στα πλαίσια αυτά από τη μια πλευρά οι μεταποιητικές επιχειρήσεις αναμφίβολα συνεισφέρουν στο οικονομικό γίνεσθαι και είναι πηγή απασχόλησης. Από την άλλη όμως λόγω του πολεοδομικού και χωροταξικού χάους που επικρατεί στη χώρα μας οι μεταποιητικές επιχειρήσεις καλούνται να αντιμετωπίσουν τεράστια προβλήματα για την πολεοδόμησή τους. Εάν θελήσουμε να αναλύσουμε και να περιγράψουμε τα κυριότερα προβλήματα που έχουν οδηγήσει σε παράνομη λειτουργία σημαντικό αριθμό μεταποιητικών επιχειρήσεων θα πρέπει πρωτίστως να αναφερθούμε στις υποδομές, στις χρήσεις γης, στα διάφορα προβλήματα εφαρμογής του σχετικού νόμου και στις νέες περιβαλλοντικές ρυθμίσεις και απαιτήσεις για τις επιχειρήσεις. (Βαβούρας Ι.,1991)

Αναφορικά με τη χωροθέτηση και τις υποδομές κεντρικός στόχος του υφιστάμενου νομικού πλαισίου για την εγκατάσταση και λειτουργία των μεταποιητικών μονάδων είναι η συγκέντρωσή τους (πλην των εργαστηρίων χαμηλής όχλησης) σε ειδικές ζώνες χωροθετημένες από Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια ή Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου. Ο στόχος είναι θεμιτός και επιδιωκόμενος από όλους είτε ως πολίτες είτε ως επιχειρηματίες αφού οι ζώνες προορίζονται να παρέχουν αναγκαίες προϋποθέσεις λειτουργίας και υποδομές. Η εγκατάσταση και λειτουργία νέων βιοτεχνικών επιχειρήσεων ή η μετεγκατάσταση ήδη λειτουργούντων σε ζώνες βιομηχανίας-βιοτεχνίας είναι πρακτικά ανέφικτη καθώς οι ζώνες σχεδόν στην πλειοψηφία τους είναι εκτός σχεδίου και δεν προχωρά η πολεοδόμησή τους πόσο μάλλον η οργάνωσή τους αλλά και επειδή η έλλειψη κινήτρων εγκατάστασης και μετεγκατάστασης

μεταποιητικών μονάδων είναι απαγορευτικές και οι αρτιότητες μεγάλες αφού δομούνται ως εκτός σχεδίου περιοχές. (Βαβούρας Ι.,1991)

Οι απαγορευτικές αξίες γης έχουν ως συνέπεια να εγκαθίστανται στις περιοχές αυτές επιχειρήσεις εμπορίου και υπηρεσιών, δραστηριότητες που συχνά δεν επιτρέπονται ως χρήσεις στις ζώνες αυτές. Είναι προφανές ότι όσο οι ζώνες δεν πολεοδομούνται, με την απαιτούμενη αρτιότητα και τις αξίες γης όπως έχουν διαμορφωθεί, οι μεταποιητικές επιχειρήσεις είναι αδύνατο να μπορέσουν να εγκατασταθούν ή μετεγκατασταθούν σε αυτές. Απαιτείται λοιπόν άμεσα να ξεκινήσει η σχετική πολεοδότηση των περιοχών αυτών και να υπάρξουν κίνητρα προς τις βιοτεχνικές επιχειρήσεις να μετεγκατασταθούν σε αυτές, είτε πρόκειται για υποχρεωτική μετεγκατάσταση ή επιλογή τους, είτε πρόκειται για νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις. Είναι επίσης γνωστό ότι οι λόγοι της μη πολεοδότησης των ζωνών είναι οι πολύπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες για την ανάθεση και έγκριση των πολεοδομικών μελετών και υλοποίηση των πράξεων εφαρμογής καθώς και η μη ύπαρξη ενδιαφέροντος από τους Δήμους να αναλάβουν τις διαδικασίες για τις ζώνες που είναι στα όριά τους. (Βαβούρας Ι.,1991)

Οι χρήσεις γης οι οποίες είναι ένα από τα προβλήματα που έχουν οδηγήσει στις παράνομες μεταποιητικές επιχειρήσεις στους περισσότερους Δήμους έχουν καθοριστεί με βάση το Π.Δ. 84/1984. Καθώς το εν λόγω διάταγμα έχει καταργηθεί προκύπτει σοβαρό θέμα επαναθεώρησης των επιτρεπόμενων δραστηριοτήτων. Απαιτείται δηλαδή νομική επεξεργασία αλλά και εξέταση ουσιαστική του θέματος αφού οι προηγούμενες ρυθμίσεις είναι δυσμενέστερες των ισχυουσών ρυθμίσεων ώστε πρέπει να υπάρξει ενιαία εφαρμογή. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι στις περιπτώσεις όπου οι αλλαγές χρήσεων γης προωθούνται από Δήμους και εγκρίνονται με αποφάσεις σε επίπεδο Νομαρχίας ή Περιφέρειας, υπάρχει σοβαρό πρόβλημα καθώς ενώ θεωρείται θεμιτό δικαίωμα των Δήμων να ορίζουν τις χρήσεις που επιθυμούν, είναι ωστόσο απαραίτητη η ύπαρξη ασφαλιστικών δικλείδων και μηχανισμών που θα αποτρέπουν φαινόμενα αναίτιολογητων και αυθαίρετων αλλαγών στις χρήσεις γης. (Βαβούρας Ι.,1991)

Αναφορικά με το πρόβλημα εφαρμογής του σχετικού νόμου (Ν. 2965/2001 και του Ν. 2516/97) ως πρόβλημα που οδηγεί στην παράνομη δραστηριότητα των μεταποιητικών επιχειρήσεων θα πρέπει αρχικά να αναφέρουμε ότι το Υπουργείο Ανάπτυξης και ειδικότερα η Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας κατάρτισε πρόταση για την απλοποίηση του θεσμικού πλαισίου αδειοδότησης των μεταποιητικών επιχειρήσεων την οποία το Υπουργείο έθεσε σε δημόσια Διαβούλευση διαδικασία που έχει ολοκληρωθεί. Πρόκειται ουσιαστικά για μία πρόταση που αφορά τροποποιήσεις των Ν. 2516/97 και Ν. 2965/2001. (Βαβούρας Ι.,1991)

Τα βασικότερα σημεία του εν λόγω σχεδίου η ακομα και πρότασης μπορούν να συνοψιστούν σε έξι σημεία. Αρχικά βασική παράμετρος για την επίτευξη αποτελεσματικής διαδικασίας χορήγησης αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας είναι η αναδιοργάνωση των Νομαρχιακών Υπηρεσιών Βιομηχανίας έτσι ώστε κάθε επιχείρηση να εφοδιάζεται με μία άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας που θα διεκπεραιώνεται από μία υπηρεσία. Για το σκοπό αυτό οι προτάσεις αναδιοργάνωσης θα πρέπει να προχωρήσουν άμεσα, καθώς και η έκδοση των κοινών Υπουργικών Αποφάσεων ΥΠΑΝ και ΥΠΕΧΩΔΕ, ΥΠΑΝ και Δημόσιας Τάξης. Επιπρόσθετα, όπως εξάλλου προκύπτει από τις επιστημονικές των Νομαρχιακών Υπηρεσιών, οι μεγαλύτερες καθυστερήσεις παρουσιάζονται στην έγκριση των περιβαλλοντικών όρων. Έτσι, θα πρέπει να καθοριστεί ενιαία διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης και άδειας λειτουργίας αλλά και να καθοριστούν όλες οι νέες διαδικασίες έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων. Ακόμη, τόσο το Υπουργείο Ανάπτυξης όσο και το Υπουργείο Υγείας θα πρέπει να ξεκαθαρίσουν το καθεστώς αδειοδότησης των μεταποιητικών επιχειρήσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος ούτως ώστε να μην έχουμε δραστηριότητες με διπλές αδειοδοτήσεις και αντικρουόμενες απαιτήσεις. (Βαβούρας Ι.,1991)

Επιπλέον, οι επιμέρους εγκρίσεις και άδειες που απαιτούνται για την έκδοση άδειας λειτουργίας είναι απαραίτητο να έχουν είτε την ίδια χρονική ισχύ με την άδεια λειτουργίας είτε αόριστη ισχύ. Επιπλέον στο πλαίσιο της συνεργασίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης είναι

σκόπιμο να εξεταστούν τα δικαιολογητικά για τα πιστοποιητικά πυροπροστασίας ώστε να μην υπάρχουν αντικρουόμενες απαιτήσεις με τα δικαιολογητικά αδειοδότησης. Τέλος, είναι απαραίτητο μετά την ψήφιση της πρότασης να προχωρήσει η κωδικοποίηση της βιομηχανικής νομοθεσίας και η ενημέρωση και επικαιροποίηση του κόμβου του Υπουργείου Ανάπτυξης. Σε γενικές γραμμές πάντως επισημαίνεται ότι κανένα νομικό πλαίσιο δεν είναι δυνατό να εφαρμοστεί και να λειτουργήσει χωρίς προβλήματα ή ανάγκη επαναξιολόγησης. Από το γεγονός ότι εκτός των τροπολογιών των Ν. 2516/97 και Ν. 2965/2001 πρέπει να ακολουθήσουν συγκεκριμένα μέτρα και πολιτικές ενίσχυσης των επιχειρήσεων είναι καθοριστικής σημασίας η σύσταση της διαρκούς επιτροπής παρακολούθησης της εφαρμογής της βιομηχανικής νομοθεσίας πλαισιωμένη ωστόσο και από εκπροσώπους των φορέων των επιχειρήσεων. (Βαβούρας Ι.,1991)

Αναφορικά με τις νέες περιβαλλοντικές ρυθμίσεις και απαιτήσεις για τις επιχειρήσεις ως πρόβλημα που οδηγεί σε παράνομες μεταποιητικές δραστηριότητες κρίνεται σκόπιμο ότι η λειτουργία των μεταποιητικών επιχειρήσεων πρέπει να γίνεται με όρους και προϋποθέσεις περιβαλλοντικής προστασίας ιδιαίτερα όταν πρόκειται για αστικές περιοχές και βέβαια σ' ένα πλαίσιο πρόληψης, ελέγχου και αξιοποίησης των σύγχρονων τεχνολογιών. Εξετάζοντας τη νέα κατηγοριοποίηση των δραστηριοτήτων αλλά και την αντιστοίχιση των μεταποιητικών δραστηριοτήτων ανά βαθμό όχλησης παρατηρείται ότι η κατάταξη σε κατηγορίες και η αντιστοίχιση σε βαθμό όχλησης αποτελούν σοβαρό θέμα αφού πρόκειται για τα βασικά κριτήρια εφαρμογής του Ν. 2965/2001 της περιβαλλοντικής αδειοδότησης καθώς και της εφαρμογής των πολεοδομικής Νομοθεσίας. (Βαβούρας Ι.,1991)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ

3.1. ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η Ελλάδα φαίνεται να εξειδικεύεται στην παραγωγή προϊόντων που έχουν περιορισμένο βαθμό διεθνούς εμπορευσιμότητας και, ως εκ τούτου, αντιμετωπίζουν περιορισμένο ανταγωνισμό από το εξωτερικό. Για παράδειγμα, οι εγχώριες βιομηχανίες τροφίμων έχουν μεγάλο μερίδιο στην εγχώρια αγορά του (προστατευμένου) φρέσκου γάλακτος, αλλά πολύ μικρό μερίδιο στην αγορά του διεθνώς εμπορεύσιμου διατηρημένου γάλακτος. Γενικά, ταχεία φθίνουσα πορεία έχει η εγχώρια παραγωγή προϊόντων με υψηλό βαθμό εμπορευσιμότητας διεθνώς (σχετικά χαμηλό κόστος μεταφοράς σε σχέση με την αξία τους), των οποίων η διεθνής ανταγωνιστικότητα προσδιορίζεται σε αυξημένο βαθμό από το κόστος εργασίας και τη φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων, μολονότι σε πολλά τέτοια προϊόντα η εγχώρια ζήτηση αυξάνεται με ταχύτατο ρυθμό.

Σε πολλούς μεταποιητικούς κλάδους η Ελλάδα δεν θεωρείται ανταγωνιστική ούτε ως τόπος εγκαταστάσεως δραστηριοτήτων συναρμολογήσεως ηλεκτρονικών και ηλεκτρικών προϊόντων, μηχανημάτων, οχημάτων και άλλων προϊόντων για τα οποία η ταχέως αυξανόμενη εγχώρια ζήτηση ικανοποιείται αποκλειστικά με εισαγωγές. Έτσι, το ποσοστό της προστιθέμενης αξίας αυτών των προϊόντων που παράγεται στην Ελλάδα έχει μειωθεί στο ελάχιστο. Για παράδειγμα, δεν φαίνεται να αναπτύσσεται καθόλου η εγχώρια παραγωγή μηχανημάτων και εξοπλισμού που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή Η/Ε από ανανεώσιμες πηγές, μολονότι είναι απολύτως βέβαιο ότι η εγχώρια ζήτηση για τα μηχανήματα αυτά θα αυξάνει με ταχύτατο ρυθμό στα επόμενα πενήντα έτη τουλάχιστον. Οι επιδιώξεις για πράσινη ανάπτυξη δίνουν έμφαση στην αναμφισβήτητη επάρκεια στη χώρα μας του ανέμου, του ηλιακού φωτός και των γεωθερμικών πηγών ενέργειας, αλλά θέτουν σε δεύτερη μοίρα το

πρόβλημα της εγχώριας ανταγωνιστικότητας και επομένως της εγχώριας παραγωγής των μηχανημάτων και του εξοπλισμού που απαιτούνται για την εκμετάλλευση αυτών των πηγών.

Η υποτίμηση της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας της Δραχμής στην περίοδο 1998-2001, σε συνδυασμό με την είσοδο ενός μεγάλου αριθμού μεταναστών στη χώρα, την εκρηκτική ανάπτυξη του ελληνικού χρηματιστηρίου στην περίοδο 1998-2000, την πτώση των επιτοκίων δανεισμού και την ταχέως αυξανόμενη τραπεζική χρηματοδότηση, την επέκταση στη ΝΑ Ευρώπη και τη δυναμικά αυξανόμενη εγχώρια ζήτηση οδήγησαν σε άνοδο των επενδύσεων και ανάκαμψη της μεταποιητικής παραγωγής στην περίοδο αυτή. *Στη χρηματοδότηση με ίδια κεφάλαια και στην αναδιάρθρωση της ελληνικής μεταποιητικής βιομηχανίας βοήθησε ιδιαίτερα η ταχεία άνοδος του ελληνικού χρηματιστηρίου, η οποία όμως βασίστηκε σε σαθρές βάσεις και οδηγήθηκε σε κατακόρυφη πτώση το 2000-2003.* Παράλληλα, στην περίοδο 1996-2001, ολοκληρώθηκαν οι ιδιωτικοποιήσεις επιχειρήσεων του βιομηχανικού τομέα που είχαν αρχίσει από τις αρχές της 10ετίας του 1990 και για πρώτη φορά παρατηρήθηκε ένα κύμα συγχωνεύσεων και εξαγορών που οδήγησαν στη δημιουργία διεθνοποιημένων επιχειρήσεων σημαντικού μεγέθους, ικανών να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό από το εξωτερικό και να πραγματοποιήσουν εξαγωγές.

Ωστόσο, μετά το 2002 η ελληνική μεταποίηση επανήλθε και πάλι σε πορεία επιδεινώσεως της ανταγωνιστικότητας, ιδιαίτερα δε με την έναρξη της ανατιμητικής πορείας του Ευρώ από το 2002. Επιπλέον, ορισμένες μεγάλες μεταποιητικές επιχειρήσεις βρέθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 2000 με μεγάλα χρηματοοικονομικά προβλήματα που προέκυψαν από την κατακόρυφη πτώση των τιμών θυγατρικών τους εταιριών στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Με αυτά τα δεδομένα, οι επιχειρήσεις αυτές δεν είχαν καμμία δυνατότητα να αντιμετωπίσουν τον εντεινόμενο ανταγωνισμό, ιδιαίτερα μετά την έξαρση των εισαγωγών από χώρες χαμηλού κόστους και την προσέλκυση πολλών επιχειρήσεων για μεταφορά των παραγωγικών τους δραστηριοτήτων από την Ελλάδα στις γειτονικές χώρες της ΝΑ Ευρώπης. Αυτές οι εξελίξεις εξηγούν την ταχεία πτώση της παραγωγής πολλών παραδοσιακών κλάδων

εντάσεως εργασίας της μεταποιητικής βιομηχανίας στη δεκαετία του 2000. Ερμηνεύουν επίσης την ταχεία επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου των εξωτερικών πληρωμών της χώρας μας, αλλά και του ισοζυγίου των βιομηχανικών προϊόντων (Διάγραμμα 9).

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ ΑΕΠ (%)

	1995	2000	2003	2004	2005	2007
Έλλειμμα ισοζυγίου αγαθών	-12,4	-13,9	-16,2	-17,3	-15,7	-16,8
Έλλειμμα ισοζυγίου βιομηχανικών προϊόντων	-8,8	-10,1	-10,4	-12,4	-10,7	-11,4
Πλεόνασμα ισοζυγίου υπηρεσιών	4,8	6,4	6,7	8,3	7,8	7,3

Πηγή: ΕΣΥΕ, Τράπεζα της Ελλάδος

Διάγραμμα 9

Ως επακόλουθο της μείωσης της ανταγωνιστικότητας, καταγράφεται μείωση της εξαγωγικής επιδόσεως της μεταποίησης, και παράλληλη αύξηση της εισαγωγικής διεισδύσεως Διάγραμμα 10.

Το μεγαλύτερο μέρος της συνολικής μεταποιητικής παραγωγής (2006: 79%), κατευθύνεται στην εγχώρια αγορά, ενώ το ποσοστό της καταναλώσεως που καλύπτεται από εισαγωγές διατηρείται άνω του 43%.

ΕΞΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΕΙΣΔΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

	1995	1998	2000	2004	2006
Εξαγωγική επίδοση ¹	27,5	28,1	22,5	18,9	20,9
Εισαγωγική διείσδυση ²	49,0	51,5	44,0	43,5	43,0

¹: Λόγος των εξαγωγών προς την ακαθάριστη αξία παραγωγής σε τρέχουσες τιμές

²: Λόγος των εισαγωγών προς την φαινόμενη κατανάλωση σε τρέχουσες τιμές

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

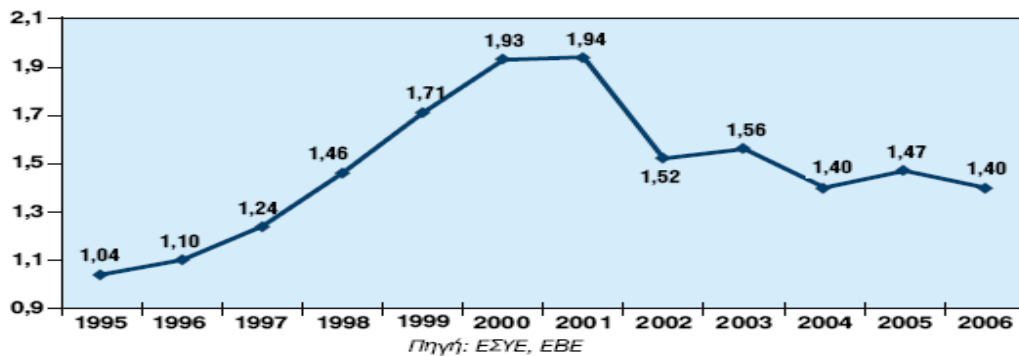
Διάγραμμα 10

Η αναδιάρθρωση της παραγωγικής δομής του μεταποιητικού τομέα στην Ελλάδα επιταχύνθηκε με την έξοδο από τον κλάδο μονάδων που δεν μπορούσαν πλέον να λειτουργήσουν ανταγωνιστικά, ιδιαιτέρως στην περίοδο 1995-2003. Στην ίδια περίοδο σημειώθηκε σημαντική αύξηση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στη μεταποίηση (Διάγραμμα 10), σύμφωνα με στοιχεία της Ετήσιας Έρευνας Βιομηχανίας (ΕΒΕ) της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας (ΕΣΥΕ) σε σταθερές τιμές και χωρίς την αξία των οικοπέδων. Γενικά, οι επενδύσεις στη μεταποιητική βιομηχανία, ως ποσοστό των συνολικών επενδύσεων, παρουσίασαν σημαντική μείωση από το 23% το 1975 στο 9,4% το 1995 και στο 8,4% το 2005.

Ωστόσο, η μεγάλη αύξηση των επενδύσεων στην περίοδο 1995-2003 συνέβαλε στην αναδιάρθρωση της ελληνικής μεταποιητικής βιομηχανίας και στη δημιουργία των σημερινών διεθνοποιημένων επιχειρήσεων. Ο αριθμός των απασχολούμενων στη μεταποίηση κυμαίνεται γύρω στο 11% περίπου της συνολικής απασχόλησης. Ειδικότερα, όπως φαίνεται στον Πίνακα 11, ο αριθμός των απασχολούμενων σε επιχειρήσεις με απασχόληση άνω των 10 ατόμων, παρουσίασε σταθερή υποχώρηση στην περίοδο 1995-2005, με αποτέλεσμα τη μείωση του ποσοστού τους στη συνολική απασχόληση από 6,7% το 1995 στο 5,5% το 2000, 4,5% το 2005 και 4,6% το 2006. Η μέση ετήσια μείωση του αριθμού των απασχολούμενων σε επιχειρήσεις με απασχόληση άνω των 10 ατόμων ήταν 1,5%, ενώ ο αριθμός των επιχειρήσεων μειώθηκε κατά 4,2%, με αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων ανά επιχείρηση.

Στις εξελίξεις αυτές οδήγησαν αφενός η ανάγκη συγκρατήσεως του αυξανόμενου κόστους εργασίας, και αφετέρου η μεταφορά της δραστηριότητας πολλών επιχειρήσεων στις βαλκανικές χώρες, για την εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων του χαμηλότερου κόστους εργασίας και της χαμηλότερης φορολογικής επιβαρύνσεως. Σημειώθηκαν επίσης, συγχωνεύσεις και εξαγορές επιχειρήσεων, αλλά και η διακοπή της λειτουργίας πολλών μικρομεσαίων επιχειρήσεων λόγω αδυναμίας αντιμετώπισης του ανταγωνισμού.

**ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΑΓΙΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΣΤΗΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ
(2000=100, ΔΙΣ.ΕΥΡΩ)**

Διάγραμμα 11

**ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ
(ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΜΕ ΑΝΩ ΤΩΝ 10 ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ)**

	1995	1997	1998	2000	2002	2003	2004	2005	2006
Απασχολούμενοι (χιλ.)	255,0	235,3	235,7	233,6	230,4	224,4	214,6	206,8	214,9
Αριθμός καταστημάτων	5.814	5.407	5.344	5.016	3.818	3.750	3.446	3.373	3.624
Απασχολούμενοι ανά κατάστημα	43,9	43,5	44,1	46,6	60,3	59,8	62,3	61,3	59,3

Πηγή: ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 12

3.2 ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Έχοντας αναφερθεί τόσο στους πιο δυναμικούς κλάδους της ελληνικής μεταποιητικής δραστηριότητας όσο και σε αυτούς που αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες και παρουσιάζουν σημαντική πτώση στην παραγωγή τους, στην ενότητα αυτή αναφέρεται ποια είναι η γενική εικόνα των ελληνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων σε σχέση με την αντίστοιχη δραστηριότητα των άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι η χώρα μας αναλαμβάνει σε πολύ περιορισμένο βαθμό διάφορες δράσεις διεθνοποίησης κυρίως λόγω της έλλειψης χρηματοδότησης αλλά και της έλλειψης ικανών στελεχών που θα μπορέσουν να ασχοληθούν αποτελεσματικά με μια τέτοια δραστηριότητα.

Είναι γεγονός ότι η χώρα μας έχει κάνει τεράστια βήματα στο σύνολο της αναπτυξιακής της πορείας τα τελευταία σαράντα χρόνια βήματα που τη έφεραν στη δεύτερη θέση στην ευρωζώνη στο ρυθμό ανάπτυξης. Παρόλα αυτά την ανοδική πορεία δεν ακολούθησε και η μεταβολή της εξωστρέφειας και των δραστηριοτήτων διεθνοποίησης μέσα από τις εξαγωγές γεγονός που επηρέασε αρνητικά την ελληνική βιομηχανία και ποιο πολύ τους κλάδους της μεταποίησης προδιαγράφοντας την μεγάλη πτωτική τους πορεία αλλά και την πτώχευση πολλών μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Με την έννοια της «εξωστρέφειας» εννοούμε το εξωτερικό εμπόριο μιας χώρας δηλαδή το άθροισμα των εισαγωγών και των εξαγωγών της ως ποσοστού του συνολικού της ΑΕΠ.

Η αύξηση της εξωστρέφειας αποτελεί μονόδρομο προκειμένου να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας και να ανακάμψει ένα μεγάλο μέρος της μεταποιητικής δραστηριότητας της χώρας μας. Μπορεί να γίνει πιο εύκολα κατανοητό εάν αναλογιστούμε ότι η ανταγωνιστικότητα της χώρας μας μειώνεται ολοένα και περισσότερο γεγονός που αποδεικνύεται από τη

συγκριτική μελέτη και ανάλυση στοιχείων της χώρας μας με τα αντίστοιχα άλλων ευρωπαϊκών χωρών. (Barthelemy P., Mingione E., Pahl R.,1990)

Πιο συγκεκριμένα το 1999 το σύνολο των εξαγωγών της χώρας μας προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως ποσοστό των προϊόντων που εισάγονται από τις αντίστοιχες χώρες στη χώρα μας ανερχόταν σε 0,41 ενώ μια δεκαετία περίπου αργότερα (2008) έφτανε το 0,23. Επιπλέον, οι εξαγωγές ελληνικών προϊόντων στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς το σύνολο των εξαγωγών προϊόντων το 1999 ήταν 0,66, ενώ το 2008 ήταν 0,64, ενώ το εμπορικό ισοζύγιο με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως ποσοστό του ΑΕΠ από 0,10 που ανήλθε το 1999 μειώθηκε στο 0,092 το 2008. Το μερίδιο της χώρας μας στις διεθνείς εξαγωγές προϊόντων παρουσιάζει σημαντική μείωση την τελευταία εικοσαετία καθώς το 1990 ήταν 0,55 και τον Οκτώβριο του 2009 ανήλθε σε 0,16.

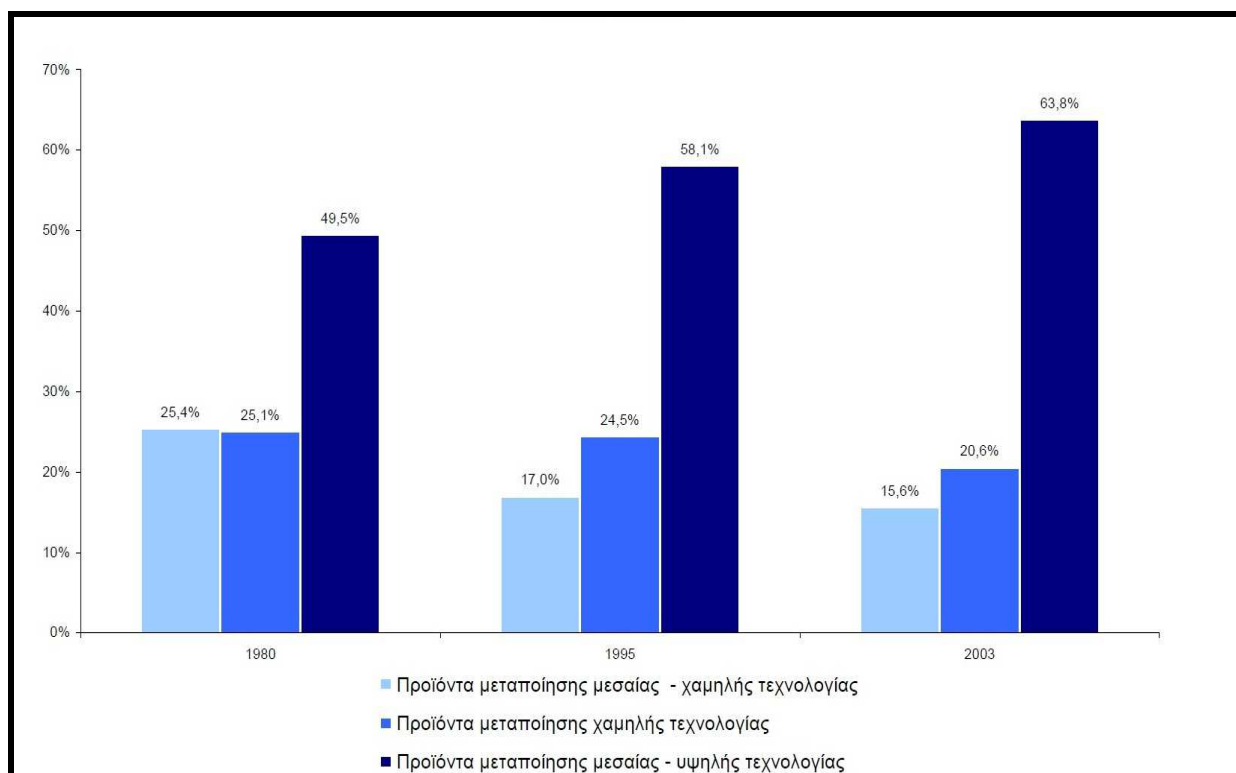
Όπως καταγράφηκαν σε σχετική μελέτη που πραγματοποίησε το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών το 29% του συνόλου των εξαγωγών της ελληνικής μεταποιητικής δραστηριότητας αφορά στον κλάδο της υψηλής και μεσαίας τεχνολογίας, ποσοστό σαφώς μικρότερου το μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ανέρχονταν σε 63,8%. Ενδεικτικά, να αναφέρουμε ότι χώρες όπως η Ιρλανδία, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία διατηρούν ποσοστά μεγαλύτερα από εκείνα του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ η Ελλάδα βρίσκεται στη χαμηλότερη θέση του σχετικού πίνακα. (Barthelemy P., Mingione E., Pahl R.,1990)

Αντίθετα, αναφορικά με τις εξαγωγές προϊόντων χαμηλής τεχνολογίας στην χώρα μας καταγράφει ποσοστό που ανέρχεται σε 41,8% και βρίσκεται στην πρώτη θέση της σχετικής κατάταξης. Ακολουθούν η Δανία, η Πορτογαλία, η Φινλανδία και η Ιταλία. Σημαντικό στο σημείο αυτό είναι να τονίσουμε ότι ο μέσος όρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις εξαγωγές προϊόντων χαμηλής τεχνολογίας ανέρχεται σε 20,6%, δηλαδή περίπου 50% χαμηλότερα από το αντίστοιχο ποσοστό της χώρας μας. Σύμφωνα με τα παραπάνω η τεράστια απόκλιση της ελληνικής πραγματικότητα στα προϊόντα υψηλής και μεσαίας τεχνολογίας με τα αντίστοιχα χαμηλής είναι εύλογο να δημιουργεί προβλήματα

στο σύνολο της μεταποιητικής δραστηριότητας αλλά και να αποδεικνύει το χαμηλό βαθμό ανταγωνιστικότητας της χώρας μας σε αυτή.

Παρόλα αυτά και παρόλη τη μεγάλη διαφορά των ελληνικών δεδομένων με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά, όπως θα διαπιστώσουμε και στο διάγραμμα που θα ακολουθήσει (Διάγραμμα 13), με την πάροδο του χρόνου (το διάγραμμα αναφέρεται στην χρονική περίοδο από το 1980 έως το 2003) υπάρχουν, έστω και σε μικρό ποσοστό του συνόλου των εξαγωγών, σημάδια βελτίωσης της παραγωγής και των εξαγωγών προϊόντων υψηλής τεχνολογίας.

ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΤΩΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ

Διάγραμμα 13

Στο παραπάνω διάγραμμα τα προϊόντα μεταποίησης μεσαίας-υψηλής τεχνολογίας παρουσιάζουν μια σταθερά ανοδική πορεία, ξεπερνώντας σε μεγάλο βαθμό τα αντίστοιχα προϊόντα μεσαίας και χαμηλής τεχνολογίας. Η ομάδα των προϊόντων μεταποίησης χαμηλής τεχνολογίας είναι εκείνη που παρουσιάζει τις μικρότερες μεταβολές κατά τη χρονική περίοδο που εξετάζουμε, ενώ στα προϊόντα μεταποίησης μεσαίας-χαμηλής τεχνολογίας παρατηρείται σταδιακή μείωση στο ποσοστό. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα μπορούμε να καταλήξουμε στα εξής συμπεράσματα:

- Το ποσοστό των εξαγόμενων προϊόντων μεταποίησης μεσαίας και χαμηλής τεχνολογίας από 25,4% το 1980, μειώθηκε στο 15,6% το 2003. Να σημειώσουμε ότι η μείωση αυτή είναι της τάξης του 39%.
- Τα προϊόντα μεταποίησης χαμηλής τεχνολογίας το 1980 συμμετείχαν με 25,1% στις εξαγωγές των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Το 2003 το ποσοστό αυτό ανήλθε σε 15,6%, γεγονός που συνιστά διαχρονική μείωση της τάξης του 38%.
- Τα προϊόντα μεταποίησης υψηλής και μεσαίας – υψηλής τεχνολογίας από 49,5% το 1980, συμμετείχαν το 2003 στο σύνολο των εξαγωγών των μεταποιητικών επιχειρήσεων σε ποσοστό 63,8%, γεγονός που συνιστά αύξηση κατά 29%.

Τα δεδομένα της Ελλάδας διαφέρουν σημαντικά από εκείνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η τάση αύξησης του ποσοστού των προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας είναι μεν ανοδική αλλά το ποσοστό εξαγωγών των προϊόντων στο σύνολο των εξαγωγών παραμένει απογοητευτικά μικρό. Ο πίνακας που ακολουθεί (διάγραμμα 14) απεικονίζει τη μεγάλη απόκλιση που υπάρχει ανάμεσα στα ελληνικά και στα ευρωπαϊκά δεδομένα.

**ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΥΨΗΛΗΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΑΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΕ ΑΠΟ ΤΟ 1980-2003**

	1980	1995	2003
Ευρωπαϊκή Ένωση	49,5	58,1	63,8
Ελλάδα	12,4	16,6	29,0
Διαφορά	-37,1	-41,5	-34,8

Διάγραμμα 14

Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε από το διάγραμμα 14, η ελληνική μεταποίηση φαίνεται να είναι καθηλωμένη στο παραγωγικό πρότυπο προηγούμενων δεκαετιών, χωρίς να έχει βρει αποτελεσματικές διεξόδους για ανάπτυξη της παραγωγής και της ανταγωνιστικότητάς της στους εν λόγω κλάδους της ελληνικής βιομηχανίας. Ελάχιστοι είναι οι κλάδοι οι οποίοι μέσα από την τεχνολογική αναβάθμιση και καινοτομικών μεθόδων κατάφεραν να ξεφύγουν από τον παραδοσιακό τρόπο παραγωγής και να καταγράψουν ανοδική πορεία στην ελληνική μεταποίηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

4.1. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Όπως προκύπτει από επίσημα στοιχεία του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης (ΒΕΘ) τα οποία βασίζονται σε σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2008 σε 705 επιχειρήσεις της Θεσσαλονίκης, το 63% των μικρομεσαίων επιχειρηματιών δηλώνουν ότι είναι λίγο έως καθόλου αισιόδοξοι για το μέλλον των επιχειρήσεών τους, ενώ μόλις το 37% αρκετά έως πολύ. Από το σύνολο των επιχειρήσεων του δείγματος της έρευνας οι περισσότερο απαισιόδοξοι (67%) είναι οι επιχειρήσεις της παροχής υπηρεσιών, ενώ ακολουθούν οι μεταποιητικές επιχειρήσεις 65% και οι μικτές επιχειρήσεις με 58%.

Οι βασικότεροι παράγοντες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου κλάδου της βιομηχανίας στην συγκεκριμένη περιοχή που επηρεάζουν τις εξελίξεις στην μεταποίηση είναι αρκετοί . Οι παράγοντες αυτοί μπορούν να συνοψιστούν στην συνολικότερη τροφοδοσία της βιομηχανίας από την τοπική αγορά εργασίας στη δημιουργία τοπικής και σχετικά «προστατευμένης» αγοράς βιομηχανικών προϊόντων-και στην ύπαρξη παραδοσιακών υποδομών που επηρεάζουν σημαντικά τους κλάδους των μεταφορών και των δικτύων ενέργειας. Ακόμη η δημιουργία του οικοσυστήματος βιομηχανίας της Θεσσαλονίκης σε πολλές περιπτώσεις έχει λειτουργήσει ως εκκολαπτήριο βιομηχανίας γνώσεων και προσφέροντας με αυτόν τον τρόπο τεχνολογία, ειδικές μορφές και θεσμούς χρηματοδότησης κινδύνου, καινοτομίες προϊόντων και διεθνείς συνεργασίες και δικτυώσεις για προώθηση προϊόντων στη διεθνή αγορά.(www.tee.gr)

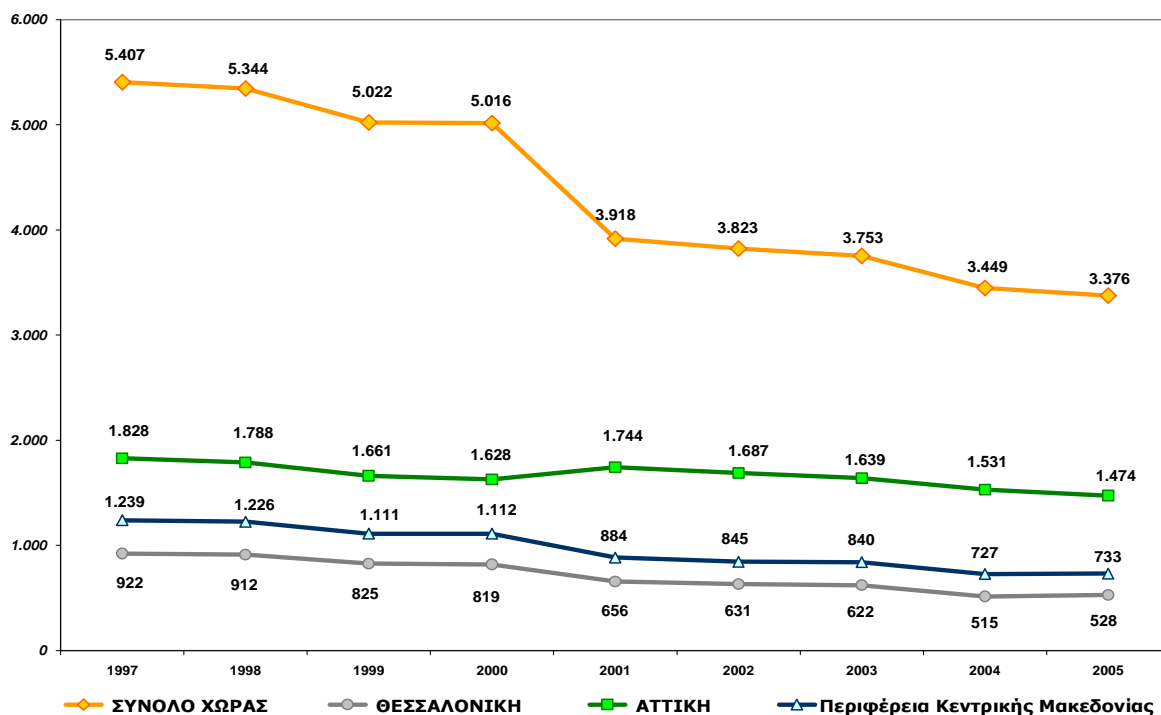
Η Θεσσαλονίκη έχει προχωρήσει την τελευταία δεκαετία σε ριζικές αλλαγές στην παραγωγική διαδικασία προκειμένου να επέλθει η απαραίτητη αύξηση της ανταγωνιστικότητας αλλά και βελτίωση της παραγωγικότητας. Οι μεταποιητικές επιχειρήσεις στην Θεσσαλονίκη υιοθέτησαν δύο διαφορετικές στρατηγικές: περιόρισαν το κόστος εργασίας, αυξάνοντας με τον τρόπο αυτό την προστιθέμενη αξία ανά εργαζόμενο και μειώνοντας το μερίδιο των αμοιβών εργασίας από το 13,7% της ακαθάριστης αξίας παραγωγής στο 11,5% και επιπλέον προχώρησαν σε αναδιάρθρωση της παραγωγής και σε τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των μονάδων παραγωγής, την αναβάθμιση και βελτίωση των διαδικασιών παραγωγής, με αυτοματοποίηση και τεχνολογίες διαδικασίας. (www.tee.gr)

Έτσι με τις δύο προαναφερθείσες στρατηγικές έγιναν σημαντικά βήματα τουλάχιστον σε ένα πρώτο και αρχικό στάδιο προκειμένου ο κάθε κλάδος της μεταποίησης της Θεσσαλονίκης να αντιμετωπίσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις εκάστοτε απειλές και αδυναμίες. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στον κλάδο των τροφίμων και ποτών οι απειλές εντοπίζονται στη δυσκολία διείσδυσης σε νέες αγορές στην ισχυρή παρουσία «καθιερωμένων» brand names και στην ανεπαρκή πληροφόρηση για τις ξένες αγορές ενώ στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας οι απειλές και οι αδυναμίες εντοπίζονται στην ανεξέλεγκτη εισαγωγή κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων αμφίβολης ποιότητας, στη στασιμότητα της κατανάλωσης ενδυμάτων στις σημαντικότερες αγορές του δυτικού κόσμου και στη διαρκώς αυξανόμενη επιρροή των μεγάλων και οργανωμένων δικτύων διανομής προϊόντων. Ακόμα ο κλάδος των μη μεταλλικών ορυκτών (οικοδομικά υλικά) καλείται να αντιμετωπίσει τον πολύ μεγάλο ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά που επιδρά κυρίως στις μικρού μεγέθους μονάδες την πτώση βασικών αγορών όπως η οικοδομική δραστηριότητα και το μικρό βαθμό πρόσβασης σε εξωτερικές αγορές ενώ ο κλάδος των ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών συγκεντρώνει αδυναμίες και απειλές που σχετίζονται με την ισχυρή παρουσία επώνυμων προϊόντων πολυεθνικών εταιρειών σε κορεσμό και μείωση της κατανάλωσης αλλά και στον ισχυρό ανταγωνισμό από προϊόντα της Κίνας και

χωρών της νοτιοανατολικής Ευρώπης. (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Στα διαγράμματα καταγράφεται και απεικονίζεται η σύγχρονη κατάσταση στην μεταποίηση της Θεσσαλονίκης σε σύγκριση με την αντίστοιχη κατάσταση σε Αττική, σε Κεντρική Μακεδονία αλλά και στο σύνολο της χώρας μας. Στο διάγραμμα 15 απεικονίζεται το σύνολο των καταστημάτων και επιχειρήσεων συγκριτικά αλλά και σε χρονική περίοδο από το 1996 έως το 2005. Είναι προφανές ότι παρατηρούμαι τις μειώσεις και στα τρία διαγράμματα τα τελευταία έτη καθώς ξεκινάει να φαίνεται ο αντίκτυπος της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης που δεν άφησε ανεπηρέαστη τη χώρα μας.(www.tee.gr)

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

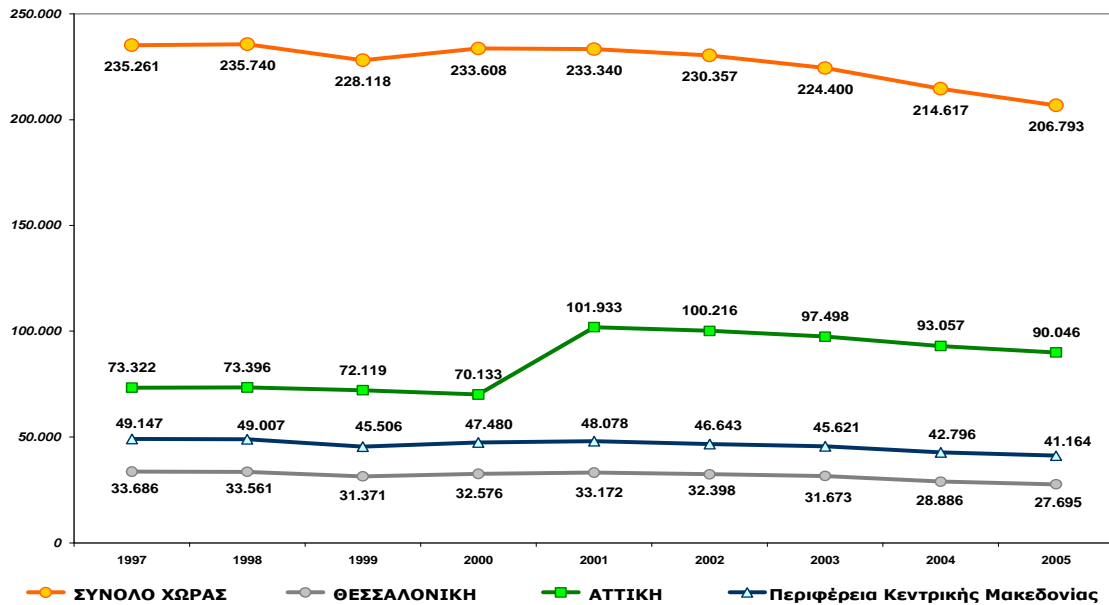

Διάγραμμα 15

Στο διάγραμμα 15 παρουσιάζεται ο συνολικός αριθμός των μεταποιητικών επιχειρήσεων στη Θεσσαλονίκη, στην Αττική, στο σύνολο της Περιφέρειας της Κεντρικής Μακεδονίας και στο σύνολο της χώρας μας. Στα πλαίσια αυτά, παρατηρούμε ότι οι μεταποιητικές επιχειρήσεις τόσο στη Θεσσαλονίκη, όσο και σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο παρουσιάζει μία συνεχή πτωτική πορεία, με ολοένα και λιγότερες επιχειρήσεις να στελεχώνουν τον κλάδο της μεταποίησης. Ενδεικτική είναι η μεγάλη διαφορά σε αριθμό μεταποιητικών επιχειρήσεων στη Θεσσαλονίκη από το 1997 (922 επιχειρήσεις) στο 2005 (528 επιχειρήσεις). www.tee.gr)

Παρόμοια είναι και η εικόνα στον συνολικό αριθμό απασχολούμενων στους διάφορους κλάδους της μεταποιητικής δραστηριότητας. Όπως μπορούμε να δούμε στο διάγραμμα 16 που ακολουθεί, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μία σταδιακή μείωση στο σύνολο των απασχολούμενων. Στο νομό Θεσσαλονίκης για παράδειγμα ενώ το 1997 στη μεταποίηση απασχολούνταν 33686 εργαζόμενοι, το 2005 ο εν λόγω αριθμός παρουσιάζεται σημαντικά μειωμένος καθώς οι εργαζόμενοι τη χρονιά αυτή στη μεταποίηση παρουσιάζεται να ανέρχονται σε 27695. Παρόμοια πορεία ακολουθείται στο σύνολο της χώρα και περιφέρειας ενώ ελαφρώς παραλλαγμένη είναι η κατάσταση σε Αττική στην οποία έγινε μία ιδιαίτερα σημαντική αύξηση (περίπου 30000 εργαζόμενοι) στον αριθμό των απασχολούμενων από το 2000 έως το 2001. (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ

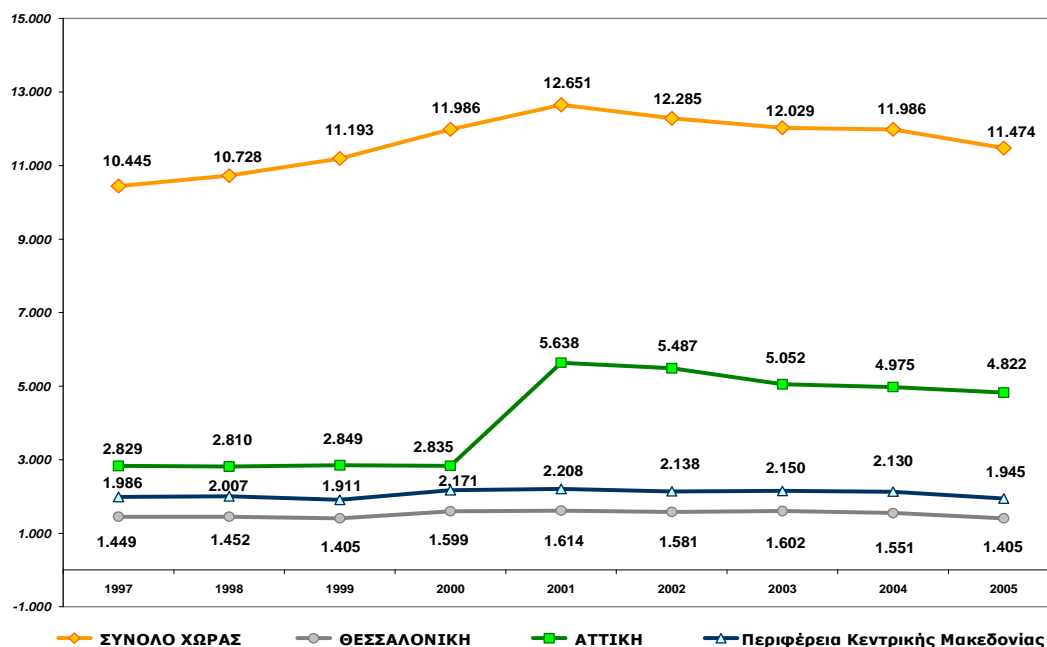

Διάγραμμα 16

Σε συνέχεια των δύο διαγραμμάτων που προηγήθηκαν (διάγραμμα 15 και διάγραμμα 16) στο διάγραμμα που ακολουθεί (διάγραμμα 17) παρουσιάζεται η πορεία της προστιθέμενης αξίας του κλάδου της μεταποίησης στο σύνολο του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Έτσι εάν παρατηρήσουμε το σχετικό διάγραμμα μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι στο νομό Θεσσαλονίκης αλλά και στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, η προστιθέμενη αξία των κλάδων μεταποίησης παρουσιάζει μικρές μεταβολές για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα που παρουσιάζεται στο διάγραμμα ενώ καταλήγει να είναι σε χαμηλότερα επίπεδα τα τελευταία έτη από τη δεκαετία του '90. Σε αντίθεση με το νομό της Θεσσαλονίκης και της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ο νομός Αττικής αλλά το σύνολο της χώρας μας παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα προστιθέμενης αξίας το 2005 από ότι το 1997. Ιδιαίτερα στην περίπτωση του νομού Αττικής παρόλο που από την αρχή της χιλιετίας μέχρι το 2005 υπάρχει σταδιακή πτώση της αξίας ωστόσο το επίπεδο που έχει φτάσει το 2005 σε σύγκριση με το 1997 είναι εκπληκτικά

βελτιωμένο (η προστιθέμενη αξία ανερχόταν σε 2829 το 1997 και σε 4822 το 2005).

ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΗΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ

Διάγραμμα 17

Αναμφίλεκτα την τελευταία δεκαετία και κυρίως τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται μία σημαντική αποβιομηχάνισης στη Θεσσαλονίκη η οποία ως επί το πλείστον οφείλεται σε αδυναμίες του οικοσυστήματος «πόλης – βιομηχανίας» στο χαμηλό επίπεδο υιοθέτησης της θεωρίας νέας ανάπτυξης σύμφωνα με την οποία πρέπει σταδιακά η βιομηχανία μίας σύγχρονης κοινωνίας προκειμένου να επιβιώσει πρέπει να προχωράει ολοένα και περισσότερο από τη βιομηχανία των φυσικών πόρων στη βιομηχανία της γνώσης.

Τέλος θεωρείται πλέον ανάγκη κάθε προσπάθεια ανάπτυξης της μεταποίησης να βρίσκεται σε σύμπνοια με τις αντίστοιχες κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής

βιομηχανικής πολιτικής κάτι που μέχρι τώρα δεν πραγματοποιείται σε μεγάλο βαθμό.

Για το νομό Θεσσαλονίκης, πιο συγκεκριμένα και προκειμένου να επιτευχθεί η επιθυμητή και απαραίτητη ανάπτυξη της βιομηχανίας γενικότερα και της μεταποίησης ειδικότερα έχει υιοθετηθεί και έχει ξεκινήσει να εφαρμόζεται μία νέα σύγχρονη πολιτική η οποία είναι γνωστή ως «clusters έντασης γνώσεων». Η πολιτική αυτή στηρίζεται σε τρεις βασικές διαφορετικές συνιστώσες στα clusters και συνεργασίες «τριπλής έλικας» στην ανταγωνιστικότητα βασισμένη στη γνώση και στο περιβάλλον και υποδομές για τη μεταποίηση. Κάθε μία από τις τρεις αυτές συνιστώσες διαδραματίζει ξεχωριστό ρόλο και κάθε μία από αυτές είναι ιδιαίτερα σημαντική προκειμένου να οδηγηθούμε στην πολυπόθητη ανάπτυξη. (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Στο νομό Θεσσαλονίκης υπάρχουν Cluster διατροφής τα οποία περιλαμβάνουν επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών από τις οποίες οι ενενήντα περίπου διατηρούν άνω των δέκα απασχολούμενων σε σύνολο 120 περίπου επιχειρήσεων. Υπάρχουν, επίσης Cluster ένδυσης και μόδας στο οποίο περιλαμβάνονται επιχειρήσεις κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης (130 περίπου επιχειρήσεις) και Cluster χημικών και ενέργειας που περιλαμβάνει επιχειρήσεις πετροχημικών, χημικών, πλαστικών (65 περίπου επιχειρήσεις). (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Επιπλέον στο Cluster οικοδομικών υλικών και οικιακού εξοπλισμού συγκεντρώνονται οι επιχειρήσεις μη μεταλλικών ορυκτών, ξύλου, και επίπλου, οι οποίες ανέρχονται σε 90 περίπου επιχειρήσεις. Ακόμη στο Cluster μετάλλου περιλαμβάνονται επιχειρήσεις μεταλλουργίας, προϊόντων από μέταλλο, μηχανών και εξοπλισμού (80 περίπου επιχειρήσεις), ενώ στο Cluster ηλεκτρονικών, ηλεκτρικών συσκευών και τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών περιλαμβάνονται επιχειρήσεις ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών, ηλεκτρονικών υπολογιστών, επικοινωνιών και πληροφορικής (50

περίπου επιχειρήσεις). (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Η πολιτική αυτή των clusters έντασης γνώσεων δίνουν τη δυνατότητα για σύνδεση της δημόσιας πολιτικής με την πολιτική των φορέων της βιομηχανίας και τις στρατηγικές των επιχειρήσεων αλλά και για σύνδεση των πολιτικών για την πόλη με πολιτικές για τη βιομηχανία καθώς τα clusters αποτελούν γεωγραφικές ενότητες της πόλης και συγκεντρώσεις βιομηχανίας. Επιπλέον η συγκεκριμένη πολιτική δύναται να οδηγήσει σε σύνδεση της υλικής οικονομίας της βιομηχανίας (υποδομές, εξοπλισμός) με την άυλη οικονομία των σχέσεων συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και άλλων οργανισμών αλλά και σε σύνδεση της παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών μέσα σε τοπικά συστήματα καινοτομίας των clusters. (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Στο νομό Θεσσαλονίκης τα clusters της μεταποίησης είναι οριζόντια δεν υπάρχουν δηλαδή κάθετες σχέσεις προμηθευτή και παραγωγού ανάμεσα στις επιχειρήσεις κάθε cluster ή τουλάχιστον στην περίπτωση που αυτές είναι υπαρκτές είναι πολύ περιορισμένες. Επιπλέον στη Θεσσαλονίκη το clustering καθοδηγείται από οικονομίες κλίμακας και χωρικής συγκέντρωσης προκειμένου να επιτευχθεί μείωση κόστους των υποδομών ενώ οι σχέσεις συνάφειας των clusters είναι σχέσεις με το πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης δηλαδή το ανθρώπινο δυναμικό, την τοπική αγορά, τις υπηρεσίες, τις προσβάσεις και τις επικοινωνίες που προσφέρει το πολεοδομικό συγκρότημα. (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Σε γενικές γραμμές αυτό που θα πρέπει να τονίσουμε είναι ότι η νέα αυτή πολιτική και στρατηγική που υιοθετεί η Θεσσαλονίκη στηρίζεται στην έλξη που ασκεί η Θεσσαλονίκη στις επιχειρήσεις, στην εργασία και τους πόρους που προσφέρει, στις εξωτερικές οικονομίες κοινών υποδομών παρά στα κάθετα δίκτυα προμηθευτή και παραγωγού μεταξύ επιχειρήσεων μεταποίησης. Επιπλέον η άσκηση πολιτικής μεταποίησης μέσω των clusters αποτελεί τον κεντρικό άξονα άσκησης πολιτικής για το μέλλον της

μεταποίησης ενώ για κάθε cluster λόγω της οριζόντιας μορφής του είναι σκόπιμο να εφαρμοστεί το μοντέλο της «τριπλής έλικας» σύμφωνα με το οποίο η εν λόγω πολιτική πρέπει να στηρίζεται σε σχέσεις συνεργασίας μεταξύ δημόσιων φορέων, φορέων έρευνας και τεχνολογίας και επιχειρήσεων και οργανισμών παραγωγής. (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Η χώρα μας έχει ανάγκη να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα στους διάφορους κλάδους της βιομηχανίας και ιδιαίτερα στην μεταποίηση που καταγράφει σημαντική πτώση τα τελευταία χρόνια. Και στη Θεσσαλονίκη η ανταγωνιστικότητα στη μεταποίηση θεωρείται απαραίτητη αν και η ανταγωνιστικότητα είναι σκόπιμο να είναι βασισμένη στη γνώση με την έννοια ότι η παρακολούθηση των αγορών είναι στρατηγική χαμηλού κόστους καινοτομίας. Επικεντρώνεται στη συστηματική παρακολούθηση της αγοράς και στη δημιουργία αξίας μέσω σταδιακών αλλαγών καινοτομίας η οποία στηρίζεται στην επιχειρηματική και στη συλλογική ευφυΐα.

Η επιχειρηματική ευφυΐα είναι η δραστηριότητα που εξετάζει το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον μιας επιχείρησης με πρόθεση να εντοπιστούν πληροφορίες που μπορούν να ενσωματωθούν στις διαδικασίες της παραγωγής. Με τον τρόπο αυτό οι επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να αναλύουν στοιχεία από τα σημεία πωλήσεων ώστε να εκτιμηθούν τάσεις κατά προϊόν και περιοχή. Από τις πλέον σημαντικές εμπορικές εφαρμογές επιχειρηματικής ευφυΐας είναι η IBM Cognos, η MicroStrategy, η SAP Business Objects SAP, SAS Institute, κ.α. Από την άλλη πλευρά, η συλλογική ευφυΐα λειτουργεί συμπληρωματικά στην επιχειρηματικής και πρόκειται ουσιαστικά για την ευφυΐα σε επίπεδο βιομηχανικού κλάδου ή επιχειρηματικής συστάδας. Στην περίπτωση αυτή η συγκέντρωση, επεξεργασία και διάδοση της πληροφορίας παίρνει τη μορφή δικτύου που συνδέει ένα σύνολο συνεργαζόμενων οργανισμών εντός του cluster ή του κλάδου. Στην κατηγορία αυτή οι πλέον γνωστές εφαρμογές είναι οι Aquity, Chipher, Coemergence, Comintell, Digimind, Novintel, QL2, Strategy και Traction. (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Πάντως το πιο σημαντικό και απαραίτητο ίσως στοιχείο που υποστηρίζει την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας στη μεταποίηση είναι η τεχνολογία. Έτσι οι διάφορες στρατηγικές μεταφοράς τεχνολογίας οι οποίες θα επιτρέπουν την αφομοίωση τεχνολογίας αιχμής απ' όπου αυτή είναι διαθέσιμη είναι απαραίτητο να βρεθούν στο προσκήνιο της συνολικότερης πολιτικής για βελτίωσης της μεταποιητικής δραστηριότητας. Υπάρχουν δύο μεγάλες πηγές τεχνολογίας οι οποίες μπορούν να συνοψιστούν στις πολυεθνικές επιχειρήσεις και στα Πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα. Στην περίπτωση της Θεσσαλονίκης οι νέες τεχνολογίες προσφέρονται κυρίως από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα του νομού αλλά και από τα διάφορα ερευνητικά κέντρα που δραστηριοποιούνται σε αυτόν. (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Στο διάγραμμα που ακολουθεί (διάγραμμα 18) παρουσιάζονται οι βασικότερες και οι πλέον σημαντικές τεχνολογίες της μεταποίησης στη Θεσσαλονίκη. Μέσα από την προσεκτική μελέτη και ανάλυση του εν λόγω διαγράμματος μπορεί εύκολα να γίνει εμφανές ότι μεγάλο μέρος των νέων τεχνολογιών που παρουσιάζονται σχετίζονται με προστασία του περιβάλλοντος και αντιρρυπαντικές δραστηριότητες. (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Διάγραμμα 18

Αναφορικά με την επιθυμητή αλλά και απαραίτητη θεσμική συνεργασία πανεπιστημίων-βιομηχανίας τα σημεία που καλείται να αξιοποιήσουν και να επιδιώξουν οι παράγοντες της Θεσσαλονίκης είναι η διαμεσολάβηση, η διάδοση και η αξιοποίηση τεχνολογίας πανεπιστημίων, η χρηματοδοτούμενη έρευνα, η συμβουλευτική, η επιμόρφωση όπως και η δια βίου μάθηση. Ακόμη, σημαντική βοήθεια στην προσπάθεια ανάπτυξης της μεταποίησης στη Θεσσαλονίκη επιφέρει η ανταλλαγή προσωπικού, οι συμφωνίες χρήσης υποδομών αλλά και η δημιουργία κοινών spin-off. (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Σε κάθε περίπτωση, αυτό που φαίνεται να εκλείπει σχεδόν ολοκληρωτικά από την ελληνική μεταποίηση είναι η ανάπτυξη καινοτομικών νέων προϊόντων που θα μπορέσουν να της δώσουν νέα ώθηση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Προκειμένου οι μεταποιητικές επιχειρήσεις τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο της Θεσσαλονίκης να μπορέσουν να σχεδιάσουν, να αναπτύξουν και να προωθήσουν νέα προϊόντα στην παγκόσμια αγορά θα πρέπει να λάβουν και να εφαρμόσουν μέτρα πολιτικής

σε δύο διαφορετικές κατευθύνσεις. Από τη μία δηλαδή θα πρέπει να ενισχυθεί η ικανότητα των μεταποιητικών επιχειρήσεων για ανάπτυξη νέων προϊόντων γενικά, και από την άλλη να αναπτυχθούν νέα προϊόντα στους υφιστάμενους παραδοσιακούς κλάδους, οι οποίοι και παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη πτώση. (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Αναφορικά με την ενίσχυση της ικανότητας των μεταποιητικών επιχειρήσεων για ανάπτυξη νέων προϊόντων πρέπει να αναφέρουμε ότι έχει τρεις βασικές διαστάσεις, την εκπαίδευση των επιχειρήσεων σε μεθοδολογίες και τεχνικές ανάπτυξης νέων προϊόντων, τη δημιουργία τμημάτων ανάπτυξης νέων προϊόντων εντός επιχειρήσεων και τη δημιουργία κοινοπραξιών για ανάπτυξη νέων προϊόντων μεταξύ επιχειρήσεων, πανεπιστημίων και ινστιτούτων έρευνας. Από την άλλη, αναφορικά με τα νέα προϊόντα σε παραδοσιακούς κλάδους οι βασικές διαστάσεις της εν λόγω πολιτικής είναι η λογική της Πρωτοβουλίας των Πρωτοπόρων Αγορών δηλαδή σε αναδυόμενες αγορές, διακλαδικές συνεργασίες, δημόσιες προμήθειες, αλλά και ο συνδυασμός κλάδων και τεχνολογιών, όπως τρόφιμα και επιστήμες, κλωστοϋφαντουργία και χημική βιομηχανία, μηχανοτρονική κλπ. (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Το εξωτερικό περιβάλλον και η ύπαρξη σωστών και επαρκών υποδομών στον τομέα της μεταποίησης είναι ένα κρίσιμος και σε πολλές περιπτώσεις καθοριστικός παράγοντας για την ανοδική πορεία της βιομηχανίας. Στη Θεσσαλονίκη αναφορικά με το περιβάλλον και τις υποδομές στη μεταποίηση, το μοντέλο που κυριαρχεί είναι το μοντέλο της διάσπαρτης χωροθέτησης. Οι επιμέρους βιομηχανικές συγκεντρώσεις στο πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης παρά τη σημαντική αναδιάρθρωση της δεκαετίας 1995 - 2006 χαρακτηρίζονται από την παγίωση της χωρικής οργάνωσης. Αυτό που θα πρέπει να σημειώσουμε είναι ότι θεωρείται απαραίτητη η ενεργοποίηση άλλων ρυθμίσεων που υποδεικνύει το Ειδικό Χωροταξικό της Βιομηχανίας όπως του συνδυασμού υποδοχέων της μεταποίησης με οργανωμένη χωροθέτηση άλλων δραστηριοτήτων (εμπόριο, μεταφορές, έρευνα), αποτροπή της παρόδιας ανάπτυξης μονάδων μεταποίησης αποτροπή της

χωροθέτησης με βάση τις διατάξεις της εκτός σχεδίου δόμησης, επιλεκτική στήριξη του μετασχηματισμού υπαρχουσών μονάδων στη σημερινή τους θέση και επανάχρηση των βιομηχανικών κελυφών και χώρων που εγκαταλείπονται. (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Προκειμένου να υπάρξει όσο το δυνατόν καλύτερη και αποτελεσματικότερη διαχείριση της διάσπαρτης σημειακής χωροθέτησης της απαιτείται η υιοθέτηση και εφαρμογή ενός αποκεντρωμένου μοντέλου περιβαλλοντικής αναβάθμισης το οποίο θα μπορεί να εφαρμοσθεί με εστιασμένες, τοπικές πρωτοβουλίες από ομάδες επιχειρήσεων που βρίσκονται σε γειτονία για τη σύσταση διαφόρων ειδών οικοσυνοικιών, όπως οικοσυνοικίες μεταποίησης, οικο-clusters, οικοσυνοικίες θέρμανσης και ψύξης και οικοσυνοικίες για ευφυή συστήματα διαχείρισης ενέργειας. Σε κάθε περίπτωση προκειμένου να εφαρμοστεί το παραπάνω θα πρέπει να λάβουν χώρα οργανωμένες ενέργειες και πρωτοβουλίες από τις διάφορες ομάδες επιχειρήσεων. (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Αναφορικά με τις νέες υποδομές οι οποίες θα βοηθήσουν στην ενίσχυση της ανάπτυξης των μεταποιητικών επιχειρήσεων αυτό που θα πρέπει να σημειωθεί είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και η παρούσα κατάσταση στη Θεσσαλονίκη. Έτσι, η ανάλυση της γεωγραφικής κινητικότητας της μεταποίησης στην εν λόγω περιοχή έδειξε μετακινήσεις προς «εξωτερικές» περιοχές του νομού και γειτονικών νομών, ενώ η πρόσφατη ολοκλήρωση της εξωτερικής περιφερειακής αύξησε, έστω και σε μικρό βαθμό, την κινητικότητα των επιχειρήσεων προς εξωτερικούς δακτυλίους της πόλης. Τα μεγέθη των μεταβολών αυτών δεν δικαιολογούν την ανάγκη για νέους οργανωμένους υποδοχείς βιομηχανίας. Από την άλλη πλευρά η εξωστρέφεια της βιομηχανίας απαιτεί τη βελτίωση της διεθνούς προσπελασιμότητας κάθε μορφής αεροπορικής, σιδηροδρομικής, οδικής, σε συνεργασία και κοινή προσπάθεια με τις πρωτεύουσες πόλεις της Βαλκανικής, νοτίου και κεντρικής Ευρώπης. (Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., 2009)

Τέλος, σε γενικές γραμμές, η Θεσσαλονίκη χρειάζεται να επαναπροσδιορίσει τις προτεραιότητές της στον τομέα των μεταφορικών υποδομών, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στις διεθνείς συνδέσεις έναντι των ενδοαστικών (υποθαλάσσια, μητροπολιτικοί περιφερειακοί) υποδομών αλλά και να ενισχύσει την ψηφιακή έναντι της φυσικής κινητικότητας με ευρυζωνικά δίκτυα και ψηφιακές υπηρεσίες. Εάν, λοιπόν, όλα τα παραπάνω γίνουν πράξη, και η Θεσσαλονίκη οργανωθεί και προσανατολιστεί στις σύγχρονες εξελίξεις, θα κάνει κάποια σημαντικά βήματα ανάπτυξης των μεταποιητικών κλάδων της βιομηχανίας, και θα βελτιώσει τη συνολική ανταγωνιστικότητά της στον μεταποιητικό κλάδο της βιομηχανίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από την σημερινή πραγματικότητα της ελληνικής μεταποίησης σε σύγκριση και με τη συνολικότερη εικόνα του κλάδου της μεταποίησης της βιομηχανίας στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωση αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο καταλήγεις στο συμπέρασμα, ότι μπορεί στη σύγχρονη κοινωνία η μεταποίηση να μην αποτελεί πλέον το κέντρο των τομέων υψηλής ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση ωστόσο σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να μένει στο περιθώριο και να μειώνεται ολοένα και περισσότερο ο ρυθμός και τα επίπεδα ανάπτυξής της.

Αντίθετα, κρίνεται σκόπιμο να γίνουν σχετικές ενέργειες ούτως ώστε μέσα από την προώθηση των τομέων υψηλής ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση να προωθηθεί και ο τομέας της μεταποίησης μέσα από εναλλακτικές και καινοτομικές προσπάθειες βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας σε κάθε χώρα. Στα πλαίσια αυτά η μεταποίηση θα πρέπει να συνδυαστεί με τους δύο τομείς υπηρεσιών οι οποίοι παρουσιάζουν ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα παραγωγικότητας και είναι οι επιχειρηματικές υπηρεσίες και οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Ακόμη σημαντική ενίσχυση των κλάδων της μεταποίησης θα επέρχονταν στην περίπτωση που αυτοί συνδέονταν με τους τρεις τομείς υπηρεσιών που παρουσιάζουν υψηλή αύξηση απασχόλησης ή προστιθέμενης αξίας δηλαδή με τον τομέα του εμπορίου, των ξενοδοχείων και εστιατορίων και των μεταφορών και επικοινωνιών. Ο τομέας των κατασκευών που χαρακτηρίζεται από μεγάλη μεταβολή της απασχόλησης σε συνδυασμό με αρκετά σημαντική αύξηση της προστιθέμενης αξίας θα μπορούσε ενδεχομένως να προσδώσει στην μεταποίηση αφορμές ανάπτυξης και βελτίωσης.

Τέλος με την σημερινή κατάσταση της χώρας μας στον τομέα της μεταποίησης, το πρώτο βήμα που είναι σκόπιμο να γίνει αναμφισβήτητα είναι ο διαχωρισμός και ενίσχυση των κλάδων που ευκολότερα θα αρχίσουν να ανακάμπτουν από την πτωτική πορεία των τελευταίων ετών. Τρεις φαίνεται να

είναι οι κλάδοι της μεταποίησης που παρά τη μειωμένη απασχόληση παρουσιάζουν υψηλή αύξηση της προστιθέμενης αξίας. Οι κλάδοι αυτοί είναι κλάδοι υψηλής και μέσης τεχνολογίας και μπορούν να συνοψιστούν στον κλάδο χημικών και τεχνητών ινών, στον κλάδο ηλεκτρικών μηχανών, οπτικών και εξοπλισμού και στον κλάδο εξοπλισμού μεταφορικών μέσων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΗΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ (ΑΠΑΠ)ΣΤΗΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

	Σταθμίσεις στο σύνολο της μεταποίησης		Μέση ετήσια αύξηση 2001-2007 (σταθερές τιμές προηγούμενου έτους)
	2001	2007	
Τρόφιμα-Ποτά	24,5	27,7	9,60%
Μεταλλικά προϊόντα (εκτός μηχανήματα)	5,2	9,4	18,48%
Προϊόντα διύλισης πετρελαίου	5,9	8,3	13,59%
Εκδόσεις, εκτυπώσεις, αναπαραγωγή ήχου, εικόνας	6,4	6,8	8,49%
Μη μεταλλικά ορυκτά	8,1	6,3	2,93%
Χημικές ουσίες και προϊόντα τους	8,1	5,8	1,79%
Βασικά μέταλλα	4,4	5,0	9,42%
Είδη ενδύσεως, γουναρικών	6,5	4,3	0,03%
Μηχανήματα και είδη εξοπλισμού	3,8	3,5	5,89%
Έπιπλα-Λοιπές βιομηχανίες	4,6	3,5	2,61%
Λοιπός εξοπλισμός μεταφορών	2,5	3,2	11,51%
Ηλεκτρικές μηχανές και συσκευές	1,6	2,8	17,23%
Προϊόντα από ελαστική και πλαστική ύλη	3,2	2,5	3,00%
Κλωστοϋφαντουργικές ύλες	5,0	2,2	-6,37%
Χαρτί και προϊόντα του	1,6	2,0	11,33%
Βιομηχανία ξύλου (εκτός των επίπλων)	2,0	1,8	4,79%
Συσκευές ραδιοφωνίας, TV, επικοινωνιών	3,0	1,2	-8,14%
Καπνός	0,7	1,1	15,61%
Είδη δέρματος, ταξιδιού, υποδημάτων	1,3	0,9	1,59%
Ιατρικά όργανα, όργ. ακριβείας, οπτικά	0,6	0,9	13,91%
Κατασκευή αυτοκινήτων οχημάτων	0,6	0,7	10,90%
Ανακύκλωση	0,0	0,1	55,65%
Μηχανές γραφείου και Η/Υ	0,0	0,0	-10,99%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Εθνικοί Λογαριασμοί

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ (ΔΠΜΒ)

	Συντελεστές Σταθμίσεως		Μέση ετήσια % αύξηση				
	2000	2005	2000/ 1995	2004/ 2000	2008/ 2004	2008/ 2000	2008/ 2007
Σύνολο Μεταποιήσεως	100	100	2,8%	-0,5%	-0,3%	-0,5%	-4,2%
Τρόφιμα-Ποτά	20,0	24,2	3,1%	1,2%	0,7%	1,3%	1,1%
Παράγωγα πετρελαίου και άνθρακα	11,2	11,3	6,2%	-0,3%	0,9%	0,7%	-4,6%
Μη μεταλλικά ορυκτά	8,5	10,3	2,4%	1,5%	-1,3%	-0,6%	-7,3%
Βασικά μέταλλα	8,0	8,0	4,7%	3,4%	-0,5%	1,2%	-7,5%
Χημικά και φαρμακευτικά προϊόντα	7,7	7,8	5,1%	4,3%	-0,1%	2,1%	-2,6%
Μηχανήματα και είδη εξοπλισμού	3,2	4,9	3,2%	-3,5%	2,0%	0,2%	-0,8%
Μεταλλικά προϊόντα	4,3	5,1	5,5%	1,8%	-1,4%	-0,5%	-10,5%
Προϊόντα από ελαστ. και πλαστ. ύλη	3,6	4,2	5,9%	-1,0%	0,4%	-0,1%	-1,2%
Είδη ενδυμασίας	4,3	3,4	-3,6%	-4,6%	-3,9%	-6,1%	-10,8%
Κλωστοϋφαντουργικές ύλες	5,6	3,1	0,0%	-6,0%	-7,8%	-10,6%	-28,8%
Ηλεκτρικές μηχανές, συσκευές	2,3	3,0	4,0%	0,3%	2,1%	2,2%	1,8%
Χαρτί και προϊόντα του	2,4	2,3	0,6%	-2,8%	0,4%	-1,0%	-2,3%
Επιπλα-Λοιπές βιομηχανίες	2,3	2,0	7,9%	-11,7%	1,6%	-4,6%	-9,0%
Καπνός	1,2	1,9	-3,4%	3,9%	-1,3%	0,6%	0,6%
Εκτυπώσεις-Εκδόσεις	4,2	1,9	1,0%	1,7%	2,1%	3,0%	-0,3%
Λοιπός εξοπλισμός μεταφορών	4,3	1,6	-6,3%	-2,9%	0,5%	-1,0%	0,5%
Μηχανές γραφείου και Η/Υ	0,0	1,2	2,2%	-22,2%	-9,5%	-20,2%	-21,5%
Ξύλο και φελλός	1,1	1,2	-1,2%	-4,2%	-2,2%	-4,3%	-7,4%
Μεταφορικά μέσα	1,0	0,8	15,3%	-7,6%	-3,3%	-7,0%	-3,1%
Δέρματα-Είδη υποδήσεως	0,9	0,6	-7,2%	-7,4%	-2,4%	-6,1%	-3,5%
Συσκ. ραδιοφ. TV, επικοινωνιών	3,7	0,0	17,4%	-15,9%	-15,8%	-22,7%	-27,8%
Ανακύκλωση	0,0	0,0	-4,7%	6,5%	0,8%	4,1%	5,1%
Ιατρικά όργανα και όργ. ακριβείας	0,0	0,0	1,1%	2,2%	4,4%	5,6%	-16,6%

Σημ.: Ο ΔΠΜΒ δείχνει την εξέλιξη της προστιθέμενης αξίας του κλάδου της μεταποιήσεως σε τιμές κόστους παραγωγής σε σταθερές τιμές. Πηγή: ΕΣΥΕ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

- Βαβούρας Γ., «Παραοικονομία», Τεύχη Πολιτικής Οικονομίας, ειδ.έκδοση 1, Κριτική, Αθήνα (1990)
- Γεωργίου χ., Κομνηνός Ν., Μαρτζοπούλου Ν., Μαρτινίδης Γ., Σεφερτζή Ε., Τραμαντζάς Κ., Υβριδική Καινοτομία και το μέλλον της βιομηχανίας στη Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Παχουδή (2009)
- Μηλιός Γ., Ιωακείμογλου Η., Η διεθνοποίηση του ελληνικού καπιταλισμού και το ισοζύγιο πληρωμών. Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα (1990)
- Ξανθάκης Ε., Η κρίση της ελληνικής μεταποίησης και η παρέμβαση του κράτους Εκδόσεις Παπαζήσης, (1989).
- Στουρνάρας, Ι., Αλμπάνη, Μ., Η ελληνική οικονομία μετά την κρίση: αναζητώντας ένα νέο αναπτυξιακό πρότυπο, Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), Αθήνα (2008)
- Barthelemy P., Mingione E., Pahl R., Underground economy and Irregular forms of employment (travail au noir), Commission of the EC, DG V, Brussels (1990)
- Supporting the internationalization of SMEs, Final Report of the Expert Group, European Commission, Enterprise and Industry Directorate – General, Brussels, (2007)

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- www.isotimia.gr
- www.infopeloponnisos.gr
- www.eeth.gr
- www.eea-info.gr
- www.tee.gr
- www.capital.gr
- www.kathimerini.gr